

W numerze m.in.:

- *Promocja biblioteki publicznej*
- *Bibliografia województwa a bibliografia powiatu*
- *Park krajobrazowy "Góra Św. Anny"*

Pomagamy sobie w pracy

opolski kwartalnik
informacyjno-metodyczny

4/2004

PRZYGODA PODRÓŻE EGZOTYKA W KSIĄŻKACH ARKADEGO FIEDLERA

Fiedler Arkady (1894-1985), syn Antoniego, znanego poznańskiego dziennikarza, poligrafa i wydawcy; polski pisarz i podróżnik. Studiował na uniwersytetach w Poznaniu i Krakowie. Ukończył Akademię Sztuk Graficznych i Księgarskich w Lipsku. Debiutował jako poeta w ekspresjonistycznym poznańskim „Zdroju” (1917). Uczestniczył w powstaniu wielkopolskim. W 1927 rozpoczął cykl podróży, które zaowocowały książkami reportażowymi, m.in. *Ryby śpiewają w Ukajali* (1935), *Zwierzęta z lasu dziewiczego* (1936), *Kanada pachnąca żywicą* (1937), *Jutro na Madagaskar* (1939), zyskując wielką popularność. Wojnę spędził w Anglii, biorąc udział w walkach w obronie tego kraju (bitwa o Anglię), co opisał w znanych książkach: *Dywizjon 303* (1942) i *Dziękuję ci, kapitanie* (1944). W 1946 wrócił do Polski i zamieszkał w Puszczykowie pod Poznaniem. Nadal wiele podróżował – odwiedził Meksyk, Indochiny, Brazylię, Madagaskar, kilkakrotnie Afrykę Zachodnią. Plonem tych podróży były m.in. *Dzikie banany*, *Piękna straszna Amazonia*, *Spotkałem szczęśliwych Indian*. Napisał powieści dla młodzieży: *Mały Bizon*, *Wyspa Robinsona*, *Orinoko*, książki autobiograficzne – *Mój ojciec i dęby*, *Wiek męski – zwycięski*. Łącznie w swym życiu odbył 30 podróży, między innymi na Madagaskar i do Ameryki Łacińskiej. Otrzymał liczne nagrody, m.in. Srebrny Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury (1936), Nagrodę Literacką Miasta Poznania (1936), Nagrodę Państwową I stopnia (1978) a w 1969 najsympatyczniejsze odznaczenie – Order Uśmiechu. Jego dom w podpoznańskim Puszczykowie jest dziś muzeum – pracownią pisarza (<http://www.fiedler.pl/start.htm> – strona Muzeum-Pracowni Literackiej Arkadego Fiedlera). Od roku 1996 w Muzeum-Pracowni wręczana jest coroczna nagroda „Bursztynowego Motyla” im. A. Fiedlera dla polskiego autora książki podróżniczej (pomysł organizowania corocznych Konkursów zrodził się w Bibliotece Raczyńskich, w trakcie obchodów 100 rocznicy urodzin Arkadego Fiedlera w 1994 r.).

1. W którym roku powstało, gdzie się mieści oraz jaką nosi nazwę Muzeum Arkadego Fiedlera?

.....
.....

2. Od roku 1996 corocznie w Muzeum-Pracowni wręczana jest statuetka „Bursztynowego Motyla” im. A.Fiedlera dla polskiego autora książki podróżniczej, ufundowana przez Wojciecha Kruka i jego żonę Ewę, nagrodę pieniężną przyznaje Urząd Marszałka Województwa. Wymień wszystkich laureatów tej nagrody.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Które z książek Arkadego Fiedlera są relacjami z II wojny światowej?

.....
.....

4. W tytule jednej z książek Arkadego Fiedlera występuje nazwa UKAJALI. Co to jest?

.....
.....
.....
.....

5. Uzupełnij brakujące fragmenty haseł – tytułów książek Arkadego Fiedlera. Wpisz je do krzyżówki. Rozwiązaniem jest nazwisko polskiego księdza, opiekuna trędowatych, bohatera książki „Wyspa kochających lemurów”.

a. *na Madagaskar*

b. *Bizon*

c. *Dziki*.....

d., *moi brazylijscy przyjaciele*

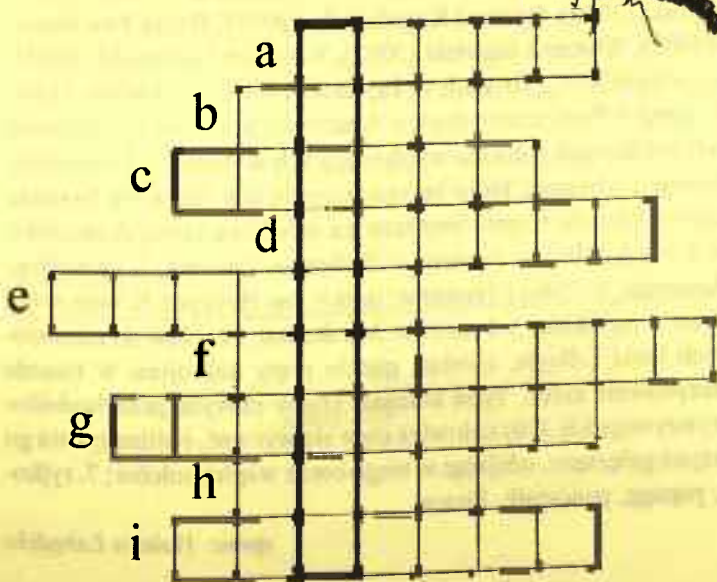
e. *Nowa przygoda*

f. 303

g. *Piękna, straszna*

h. *śpiewają w Ukajali*

i. *Wyspa kochających*

6. W książce „Zwierzęta mego życia” Arkady Fiedler opisuje przygodę jaką miał z udziałem żararaki – jadowitego węża i niebezpiecznego krzewu. Podaj nazwę krzewu i opisz czym straszy on podróżnych.

.....
.....
.....
.....

7. Bohater naszych zagadek w czasie swych licznych wypraw oswajał i hodował różne zwierzęta. Wymień nazwy kilku i opisz zwyczaj jednego z nich. Pomocą może okazać się książka „Zwierzęta z lasu dziewiczego”.

.....
.....

ODPOWIEDZI:

1. 1974, Muzeum – Pracownia Arkadego Fiedlera w Puszczykowie k. Poznania; 2. Stanisław Szwarc Bronikowski (1996), Jerzy Kucuczka (1996-pośmiertnie), Waldemar Borek i Krzysztof Czader (1997), Jacek Pałkiewicz (1998), Marek Kamiński (1999), Marcin Kydryński (2000), Ryszard Kapuściński (2001), Beata Pawlikowska (2002), Wojciech Jagielski (2002), Wojciech Cejrowski (2003); 3. „Dywizjon 303”, „Dziękuję ci, kapitanie”; 4. UKAJALI (właśc. Ucayali) – rzeka w Peru, prawy dopływ Amazonki, powstaje z połączenia trzech źródłowych potoków wypływających w Andach: Urubamba, Apurimac i Montaro, które po opuszczeniu gór łączą się tworząc właściwą Ukajali. Często uważana za źródłową rzekę Amazonki; 5. a. Jutro, b. Mały, c. banany, d. Bichos, e. Gwinea, f. Dywizjon, g. Amazonia, h. Ryby, i. lemurów; HASŁO: Jan Beyzym; 6. NHA PINDA – krzew o wysokości 3-4 metrów. Ma drobne, podobne do mimozowatych listki i długie, cienkie, giętkie pręty uzbrojone w twarde i haczykowate kolce. Tymi kolcami krzew chwyta przechodniów i przytrzymuje ich. Gdy człowiek chce się wyrwać, roślina oplata go dalszymi gałęziami, wbijając w niego coraz więcej kolców; 7. ryjkonos, papuga, pancernik, hirara.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Ernesta Smolki
w Opolu

POMAGAMY SOBIE W PRACY
Opolski kwartalnik informacyjno-metodyczny

Rocznik XLVIII

Nr 4

Opole 2004

Zespół redakcyjny:

Małgorzata Bartoszevska
Alicja Bujak
Joanna Czarkowska-Pasierbińska
Hanna Jamry
Violetta Łabędzka
Piotr Polus
Anna Śliwińska

ISSN 1427-8936

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smolki
45-081 Opole, ul. Piastowska 18 - 20
Tel.red. 077/453-64-74
e-mail: wbp-opole@wbp.opole.pl

Pracownia Małej Poligrafii WBP w Opolu
Nakład 160 egz.

Spis treści

<i>Hanna Jamry</i> Współpraca bibliotek nad tworzeniem bibliografii województwa opolskiego i bibliografii powiatowych	5
<i>Barbara Matusiewicz</i> „Bibliografia powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego”	13
<i>Hanna Jamry</i> Bibliografia Województwa Opolskiego i bibliograficzna baza komputerowa „Województwo Opolskie”	17
<i>Edyta Gudek</i> Promocja biblioteki publicznej	24
<i>Justyna Naciskala</i> Internet wrogiem czy sprzymierzeńcem książki?	36
<i>Ewa Ledwoń</i> Park krajobrazowy „Góra Św. Anny”	41
<i>Tadeusz Chrobak</i> Garść refleksji z dni kultury polskiej w Iwano-Frankowsku	48
WIEŚCI Z BIBLIOTEK Namysłowski Ośrodek Kultury – Biblioteka Publiczna Gminna Biblioteka Publiczna w Olszance	56
KONFERENCJE <i>Krzysztof Koss</i> Komunikat z konferencji „Dzisiejszy aspekt polskiej muzyki religijnej”	64
<i>Hanna Jamry</i> „Bibliografia województwa a bibliografia powiatu” ogólnopolskie seminarium w Opolu	67
NOWOŚCI O ŚLĄSKU OPOLSKIM oprac. <i>Hanna Jamry</i>	69
WKŁADKA Arkady Fiedler, oprac. <i>Violetta Łabędzka</i>	3

*Współpraca bibliotek nad tworzeniem bibliografii województwa
opolskiego i bibliografii powiatowych¹*

Akty prawne

Do zadań wojewódzkiej biblioteki publicznej zgodnie z art. 20 pkt 1 i 2 *Ustawy o bibliotekach z 27 czerwca 1997 r.* należy gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych, zwłaszcza dotyczących wiedzy o własnym regionie oraz publikowanie bibliografii regionalnych i innych materiałów bibliograficznych o charakterze regionalnym. W realizacji tych zadań współdziałają biblioteki powiatowe (art. 20a).

Tak sformułowane zadania bibliotek publicznych zostały powtórzone w art. 130 *Ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa*. Nie ulega zatem zmianie obowiązek opracowywania bibliografii przez biblioteki stopnia wojewódzkiego współdziałające w nieokreślonym zakresie z bibliotekami powiatowymi.

Równocześnie zapisy ustawy kompetencyjnej przewidują, że „Powiat organizuje i prowadzi co najmniej jedną powiatową bibliotekę publiczną”. Placówka ta pełni m.in. funkcję ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, publikuje bibliografię regionalną, a także inne materiały informacyjne o charakterze regionalnym².

Czy zatem prace bibliograficzne biblioteki wojewódzkiej i biblio-

¹Komunikat wygłoszony w czasie ogólnopolskiego seminarium „Bibliografia województwa a bibliografia powiatu”. Opole, 2-3 czerwca 2004 r.

²E. Stefańczyk, Bibliografie regionalne w bibliotekach publicznych w ostatnich latach, „*Poradnik Bibliotekarza*” 2003, nr 4, s. 7

tek powiatowych się nakładają? Jak podzielić obowiązki w zakresie tworzenia bibliografii regionalnych pomiędzy nimi? Znalezienie odpowiedzi na te pytania i poszukiwanie właściwych rozwiązań chcieliśmy zaproponować w przygotowanym przez nas programie współpracy między bibliotekami powiatowymi a Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Opolu.

Program współpracy dotyczący opracowywania bibliografii powiatu zaproponowany został z pewnym wyprzedzeniem. Co prawda obowiązywała już znowelizowana ustawa o bibliotekach publicznych i tworzeniu bibliotek powiatowych, ale w 2001 roku jeszcze nie powołano w województwie opolskim żadnej biblioteki powiatowej, dziś działa ich jedenaście.

Modelowy system współpracy bibliotek nad tworzeniem bibliografii województwa i powiatów

Modelowy system współpracy bibliotek nad tworzeniem bibliografii województwa opolskiego i bibliografii powiatowych w założeniu miał wyglądać następująco:

- wszystkie biblioteki powiatowe (11) tworzą bibliografie swoich powiatów,
- posługują się tym samym systemem komputerowym (SOWA2),
- posługują się ujednoczonym formatem,
- opracowują bibliografię wg tego samego schematu klasyfikacyjnego,
- posługują się ujednoczonym, znormalizowanym opisem bibliograficznym dla różnego typu dokumentów,
- opracowują całą prasę lokalną oraz ważniejsze dokumenty życia społecznego,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu opracowuje wydawnictwa zwarte, czasopisma regionalne i ogólnopolskie,
- koordynuje prace nad bibliografią, prowadzi szkolenia,
- współpraca między bibliotekami powiatowymi i WBP zakłada wgląd w bazy danych poszczególnych bibliotek, przekazywa-

nie opisów bibliograficznych, przygotowywanie kolekcji dla poszczególnych powiatów przez WBP i odwrotnie.

Nie mieliśmy złudzeń, że w chwili podjęcia cyklu szkoleń system współpracy bibliograficznej w naszym województwie zacznie działać. Na razie chcieliśmy osiągnąć przynajmniej to, że we wszystkich powiatach wznowione zostaną bieżące kartoteki regionalne obejmujące swym zasięgiem teren powiatu, oraz że biblioteki z większą starannością będą gromadziły prasę i wydawnictwa lokalne, dokumenty życia społecznego jako jedne z najważniejszych źródeł wiedzy o własnym regionie.

Stan prac bibliograficznych w bibliotekach powiatowych w 2001 r. (na podstawie ankiety)

Nasze działania rozpoczęliśmy pod koniec 2001 r. rozestaniem do wszystkich potencjalnych bibliotek powiatowych ankiety, która miała nas zapoznać z warsztatem i pracami bibliograficznymi, gromadzeniem czasopism lokalnych, stanem komputeryzacji. Po podsumowaniu jej wyników obraz prac nad bibliografią regionu przedstawiał się następująco:

- jedna biblioteka opracowywała bibliografię lokalną na podstawie zawartości czasopism lokalnych wykorzystując do tego program komputerowy SOWA 2 (MBP Brzeg),
- dwie biblioteki prowadziły tradycyjną kartotekę bibliograficzną na podstawie prasy lokalnej, książek i BWO (Grodków, Krapkowice),
- jedna zamierzała podjąć prace bibliograficzne w związku z otrzymanym programem komputerowym SOWA 2 (MBP Kędzierzyn-Koźle),
- pozostałe biblioteki nie posiadały regionalnego warsztatu bibliograficznego, ale zamierzały podjąć takie prace. Były to placówki w Głubczycach, Kluczborku, Namysłowie, Nysie, Oleśnie i Prudniku,
- jedna biblioteka nie odpowiedziała na ankietę (Strzelce Opolskie).

Program współpracy opracowany przez WBP w Opolu

Na pierwszym spotkaniu bibliotek w grudniu 2001 roku przedstawiliśmy naszą propozycję współpracy, która obejmowałaby:

- szkolenie pracowników z zakresu organizacji i metodyki prac nad bibliografią regionalną ze szczególnym uwzględnieniem organizacji i warsztatu pracy, doboru i klasyfikacji materiałów uwzględnionych w bibliografii, kompozycji bibliografii, automatyzacji prac bibliograficznych,
- przygotowanie kompletu materiałów w metodycznych niezbędnym w pracach nad bibliografią regionalną,
- rozdzielenie między biblioteki opracowywanych dokumentów,
- koordynację prac bibliograficznych,
- stałą pomoc merytoryczną nad opracowywaniem bibliografii lokalnej.

Już po pierwszym szkoleniu zdaliśmy sobie sprawę, że przedstawiony przez nas program, którego ostatecznym celem miało być stworzenie systemu bibliografii powiatowych, był zbyt wygórowany.

W związku z dużą rozpiętością zaawansowania w prace bibliograficzne poszczególnych bibliotek stało się jasne, że współpraca będzie na razie jednostronna. To Wojewódzka Biblioteka Publiczna będzie pomagała w pracach bibliograficznych, natomiast sama nie skorzysta, przynajmniej na razie, z opracowywanych przez biblioteki materiałów lokalnych.

Cykl szkoleń

Przez dwa lata przeprowadziliśmy 5 szkoleń w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Opolu oraz 7 szkoleń przywarsztatowych w poszczególnych bibliotekach.

Tematyka szkoleń przedstawiała się następująco:

- grudzień 2001 – na pierwszym spotkaniu przedstawiono stan bibliografii regionalnych w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem bibliografii śląskich, przedstawiono propozycję współpracy bibliotek nad tworzeniem bibliografii powiatu, omówiono

- w skrócie prace związane z przygotowaniem bibliografii regionalnej.
- 9 kwietnia 2002 – omówiono jak zorganizować podstawowy warsztat pracy do działań bibliograficznych, dyskutowano nad doбором i selekcją materiałów do bibliografii, prezentowano technikę bibliografowania.
 - 24 października 2002 – trzecie szkolenie poświęcono układowi bibliografii oraz schematowi klasyfikacji materiałów do bibliografii, w czasie ćwiczeń uczestnicy szkolenia samodzielnie klasyfikowali przygotowane dokumenty.
 - 3 grudnia 2002 – zespół pracował nad budową hasła przedmiotowego, omawiano rodzaje tematów, dopowiedzeń, określników i odsyłaczy.
 - ostateczne szkolenie 18 grudnia 2003 poświęcono omówieniu kompozycji wydawniczej bibliografii oraz podsumowaniu spotkań i szkoleń bibliotek publicznych opracowujących bibliografię powiatu.

Materiały metodyczne

Większość pracowników, którym powierzono zadania bibliograficzne nie posiadała żadnych doświadczeń w pracy bibliograficznej. Z myślą o bibliografach zajmujących się tworzeniem kartotek regionalnych oraz bibliografii powiatu opracowano w 2001 r. poradnik metodyczny pt. „Bibliografia województwa opolskiego: zagadnienia metodyczne”. W wydawnictwie zawarto główne założenia bibliografii województwa opolskiego oraz informacje dotyczące metodyki pracy nad bibliografią regionalną. W poradniku zamieszczono wykaz działów Bibliografii Województwa Opolskiego (obowiązujący we wszystkich kartotekach bibliograficznych opolskich bibliotek), omówiono także zawartość poszczególnych działów i poddziałów bibliografii.

W celu ujednoczenia zasad opisu formalnego i rzeczowego przygotowano:

- spisy norm bibliograficznych,
- wzory i przykłady opisu bibliograficznego książki, artykułu jednoczęściowego, cyklu, wydawnictwa ciągłego, recenzji, polemiki, odrębnej pracy opublikowanej w książce jednotomowej,
- plansze z przykładami opisu pełnego, skróconego, odsyłacza numerowego oraz klasyfikacją i hasłami przedmiotowymi,
- plansze z budową hasła przedmiotowego i przykładami,
- wykaz tytułów czasopism i ich skrótów (stosowanych w Bibliografii Województwa Opolskiego),
- zestawienie bibliograficzne w wyborze dotyczące bibliografii terytorialnej.

Z każdego szkolenia uczestnicy wywozili materiały metodyczne i ćwiczenia oraz sporo wątpliwości w rodzaju „kiedy my to mamy wszystko wykonać?”

Zdawaliśmy sobie sprawę, że godzenie prac polegających na czasochłonnym przeglądaniu dokumentów, sporządzaniu opisów bibliograficznych, klasyfikowaniu i indeksowaniu, z dotychczasowymi obowiązkami w bibliotece, jest bardzo trudne, zwłaszcza tam, gdzie bibliotekarz nie tylko pracuje w czytelnicy. Mieliśmy jednak świadomość tego, że biblioteka publiczna pełniąca funkcję powiatowej jest jedynym miejscem, gdzie czytelnik może znaleźć kompetentną, szczegółową informację dotyczącą dokumentowania życia swojego regionu, gdzie może sięgnąć do zawartości prasy lokalnej.

Aby lepiej poznać problemy bibliotek powiatowych organizowaliśmy wyjazdy pracowników Działu Informacyjno-Bibliograficznego do bibliotek powiatowych.

Spotkania przywarsztatowe

W czasie naszych spotkań przywarsztatowych w bibliotekach w: Krapkowicach, Oleśnie, Namysłowie 2 x, Grodkowie, Nysie, Prudniku mogliśmy przyrzeć się pracom bibliograficznym w poszczególnych bibliotekach, wyjaśnić na miejscu różne wątpliwości. Dzięki

tym bezpośrednim kontaktom mieliśmy obraz stanu prac bibliograficznych w poszczególnych bibliotekach. A był on bardzo różny. Od bibliotek opracowujących dwa tytuły czasopism lokalnych, nie posiadających rozeznania w pełnej działalności wydawniczej powiatu, po biblioteki, gdzie proces powstawania bibliografii jest zautomatyzowany i mocno zaawansowany. Jednocześnie mogliśmy stwierdzić, że tam gdzie zadania biblioteki powiatowej zostały wyraźnie sformułowane, a bibliografia powiatu wymieniona jako jedno z nich, gdzie starostwa wsparły bibliotekę środkami na zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania, tam motywacja do wydania bibliografii powiatu była największa, prace bibliograficzne nabierały tempa z wymiernym efektem w postaci gotowego rocznika. Do tych bibliotek należą placówki w Kędzierzynie-Koźlu, Grodkowie, Brzegu, ostatnio w Namysłowie.

Stan prac nad bibliografiami powiatów w roku 2004

Pięć bibliotek prowadzi regionalne bazy bibliograficzne w programie SOWA II:

- Miejska Biblioteka Publiczna w Brzegu oraz Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Grodkowie dla miasta i powiatu brzeskiego,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu dla powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego,
- Biblioteka Publiczna w Namysłowie dla powiatu namysłowskiego,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu dla powiatu opolskiego.

Trzy biblioteki (brzeska, grodkowska i kędzierzyńska) wydają swoje bibliografie w formie wydruków komputerowych, jedna (WBP w Opolu) w formie wydawnictwa.

Większość bibliotek pozostała przy tradycyjnej formie kartoteki regionalnej: są to biblioteki w Kluczborku, Krapkowicach, Nysie, Oleśnie, Prudniku.

Są jednak i takie placówki, w których powierzenie funkcji biblioteki powiatowej nijak ma się do jej możliwości kadrowych i warsztatowych jak na przykład powiat strzelecki reprezentuje biblioteka w Zawadzkiem, czy choćby ostatnie porozumienie w powiecie oleskim, przekazujące funkcje powiatowe bibliotece w Gorzowie Śl. (chwala więc bibliotece oleskiej za kontynuację prac bibliograficznych).

Oprócz bibliotek opolskiej i kędzierzyńsko-kozielskiej wszystkie sporządzają swoją kartotekę powiatową w oparciu tylko o prasę lokalną, uwzględniając dodatkowo „Nową Trybunę Opolską” (nasz dziennik regionalny). MBP w Kędzierzynie-Koźlu przegląda dla potrzeb bibliografii prasę ogólnopolską (w dużym wyborze).

Perspektywy dalszej współpracy

Sądzymy, że do sprawnie działającego systemu bibliografii regionalnej w naszym województwie jeszcze droga daleka. Dzięki jednak dwuletnim spotkaniom większość bibliotek reaktywowała prace nad gromadzeniem informacji o swoim regionie.

Rozważamy też możliwość innego rozwiązania organizacyjnego naszej współpracy. W momencie komputeryzacji większości bibliotek powiatowych tworzone byłyby w nich regionalne bazy danych jako podstawowy element wiedzy o powiecie. Materiały rejestrowane w bazach danych służyłyby do bieżącej obsługi informacyjnej użytkowników. Część z tych materiałów może być uwzględniona w większym zakresie przez WBP i wykorzystana do bibliografii województwa opolskiego. Żeby jednak tak mogło być, biblioteki muszą być skomputeryzowane i mieć dostęp do Internetu. Okazją do poprawy tej sytuacji mogą stać się programy i fundusze z Unii Europejskiej.

„Bibliografia powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego”¹
(komunikat)

Zgodnie z art. 20a znowelizowanej ustawy o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r. do zadań biblioteki powiatowej należy m.in. opracowywanie i publikowanie bibliografii regionalnych. Wprawdzie nasza biblioteka nie jest Biblioteką Powiatową, a tylko na mocy odnawialnego, co roku porozumienia (pierwsze w 2003 r.) pomiędzy kędzierzyńsko-kozielskim Starostą a Prezydentem Miasta realizuje niektóre zadania biblioteki powiatowej, niemniej jednak prace nad bibliografią zostały podjęte już w roku 2001.

Zasadniczą przyczyną podjęcia tych prac było rosnące zapotrzebowanie na informacje o regionie, jego historii, kulturze, walorach krajobrazowych, aktualnych problemach społecznych, gospodarczych. Zapotrzebowania tego nie mogły zaspokoić ani prowadzone przez pracownika czytelnicy kartkowe kartoteki „Opolszczyzna”, i „Ziemia Kozielska” rejestrujące w bardzo dużym wyborze artykuły o województwie opolskim, czy mieście Kędzierzynie-Koźlu, ani Bibliografia Województwa Opolskiego opracowywana i przekazywana nam przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu.

Rozpoczęcie prac nad bibliografią powiatu było możliwe dzięki:

1. zakończeniu procesu komputeryzacji biblioteki, który rozpoczął się w 1992 r. od zakupu pierwszych komputerów do działu gromadzenia i opracowania zbiorów, programu bibliotecznego SIB (Systemu Informacji Bibliotecznej), który działał do 2000 r. Od września 2000 r. po dokonaniu konwersji danych z programu SIB pracujemy

¹Komunikat wygłoszony w czasie ogólnopolskiego seminarium „Bibliografia województwa a bibliografia powiatu”. Opole, 2-3 czerwca 2004 r.

w programie PROLIB obejmującym całość procesów bibliotecznych. Całkowicie skomputeryzowana jest MBP i Filia nr 5 i od kilku lat w obu placówkach działa automatyczne wypożyczanie książek. Filia nr 5 połączona jest serwerem z MBP stałym łączem. Istniejąca w ramach systemu baza danych PROLIB daje też możliwość przeglądania jej przez czytelników obu placówek w module OPAC, a od 2004 r. również w module on-line,

2. zakupieniu w 2001 r. programu SOWA II w formacie „TEXT” bibliografii regionalnej w celu utworzenia komputerowej kartoteki bibliograficznej rejestrującej wszystkie dostępne i gromadzone przez nas materiały dotyczące miasta i powiatu. Kartoteka REGION jest dostępna dla użytkowników na czterech stanowiskach, w tym także Filii nr 5, połączonej stałym łączem z serwerem z MBP oraz za pośrednictwem Internetu www.mbp.kk.pl – kartoteka regionalna on-line).

3. powołaniu pracownika na stanowisko d/s. informacji lokalnej i bibliografii. Tworzona od 1.01.2002r. w postaci bazy danych w systemie SOWA II kartoteka REGION rejestruje całokształt materiałów o mieście i powiecie kędzierzyńsko-kozielskim m. in. o przyrodzie, gospodarce, zagadnieniach społecznych i politycznych, nauce, oświacie, kulturze. Artykuły zarejestrowane w tej kartotece gromadzimy przeglądając posiadane przez nas bieżące czasopisma, natomiast wydawnictwa książkowe, śledząc zapowiedzi i oferty wydawnicze, strony internetowe wydawnictw, zapowiedzi i recenzje zamieszczone w czasopismach szczególnie lokalnych.

Nasza regionalna baza danych służy nie tylko do udzielania bieżącej informacji o regionie, stanowi także podstawę do opracowania bibliografii powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.

W roku 2003 przy pomocy edytora tekstowego WORD sporządzono wydruk komputerowy bibliografii-rocznik 2002 (w 10 egz.).

W roczniku tym wykorzystano zawartość 15 tytułów czasopism przede wszystkim lokalnych takich jak tygodniki Echo Gmin. Gazeta Lokalna, kwartalnik Rady Osiedla Gazeta Sławięcicka, regionalnych

jak Nowa Trybuna Opolska i jej dodatek tygodniowy Tydzień u Nas i 7 DNI, Dziennik Zachodni, Gazeta Górnos Śląska, ogólnopolskich m.in. jak Gazeta w Opolu, dodatek do Gazety Wyborczej, Rzeczpospolita i innych wydawnictw ciągłych jak Szkice Kędzierzyńsko-Kozielskie, czy Studia Śląskie. Zarejestrowano także wydawnictwa książkowe, broszury i informatory zakupione przez nas bądź otrzymane w darze jako dokumenty życia społecznego, a także fragmenty książek.

Do tej pory zgromadzono w bazie Region 2.430 opisów bibliograficznych za lata 2002 -2004.

Przy wprowadzaniu artykułów prowadzono selekcję tekstów zwłaszcza z prasy lokalnej rezygnując z artykułów, reportaży, polemik, tekstów publicystycznych innych publikacji o małej zawartości informacyjnej. Odstępowano od tej zasady częściowo wtedy, gdy o poszczególnych miejscowościach, instytucjach czy wydarzeniach nie było bardziej wartościowych materiałów.

Opisy bibliograficzne opracowano zgodnie z normami. Opisy druków zwartych sporządzono zgodnie z normą PN-82/N-O1152.01 „Opis bibliograficzny. Książki” uzupełniając je w miarę potrzeb adnotacjami wyjaśniającymi i zawartościowymi. Przy opisie artykułów z czasopism i opisie wydawnictw ciągłych korzystano z opracowań Marii Janowskiej „Opis bibliograficzny artykułów” (interpretacja postanowień PN-N-01152) oraz „Opis bibliograficzny wydawnictw ciągłych” (interpretacja postanowień PN-N-01152-02).

Dla materiałów wielotematycznych sporządzono oprócz opisów pełnych także odsyłacze skrócone lub odsyłacze numerowe.

Przy klasyfikacji i układzie materiałów zastosowano schemat bibliografii regionalnych w tym przypadku „Bibliografii Województwa Opolskiego”. Całość materiałów podzielono na 16 działów głównych:

1. Zagadnienia ogólne
2. Środowisko geograficzne
3. Ludność
4. Historia

5. Etnografia
6. Zagadnienia gospodarcze
7. Zagadnienia społeczne i polityczne
8. Zagadnienia prawno-administracyjne
9. Wojsko
10. Ochrona zdrowia. Lecznictwo. Higiena
11. Nauka. Oświata. Kultura
12. Językoznawstwo
13. Literatura piękna
14. Sztuka
15. Zagadnienia wyznaniowe
16. Księgoznawstwo. Archiwa

Każdy z działów głównych złożony jest z poddziałów. Zgromadzone w poddziałach materiały uszeregowano przedmiotowo, na początku znajdują się opisy dotyczące powiatu, następnie materiały o poszczególnych miejscowościach, zaś na końcu poddziałów - o poszczególnych osobach. Natomiast w obrębie każdego rozdziału uszeregowano pozycje według tytułów.

Spis bibliograficzny uzupełniają: indeksy autorski i przedmiotowy, wykaz ważniejszych skrótów i symboli zastosowanych w bibliografii, wykaz czasopism i innych wydawnictw ciągłych wykorzystanych w bibliografii i ich skrótów.

Rocznik 2002 bibliografii zawiera 828 pozycji numerowanych, lecz ilość opisów jest większa z uwagi na zastosowanie pozycji zbiorowych. Wszystkie materiały opracowano z autopsji i znajdują się w zbiorach biblioteki,

Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem do druku rocznika 2003.

*Bibliografia Województwa Opolskiego
i bibliograficzna baza komputerowa „Województwo Opolskie”¹*

Trochę historii...

Zasadniczą przyczyną podjęcia prac nad „Bibliografią Województwa Opolskiego” było rosnące zapotrzebowanie na coraz bardziej szczegółową informację o Opolszczyźnie, którego nie mogła zaspokoić „Bibliografia Śląska”. Tworzenie w latach 1979-1980 ogólnopolskiego systemu bibliografii regionalnych przyspieszyło realizację tego zadania przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu.

Przygotowanie pierwszych roczników powierzono w 1979 r. nowo utworzonemu Samodzielnemu Oddziałowi Bibliografii Regionalnej. Trzyosobowy zespół rozpoczął prace nad budową warsztatu bibliograficznego i gromadzeniem materiałów, by w 1983 roku wydać pierwszy tom opolskiej bibliografii za 1980 rok.

Od tej pory ukazało się 9 roczników Bibliografii Województwa Opolskiego (10 rocznik za 1989 r. jest w przygotowaniu). Na duże opóźnienie w wydawaniu kolejnych tomów złożyło się szereg przyczyn, m.in. żmudne prace polegające na uzupełnianiu materiałów bibliograficznych w innych bibliotekach Opola i województw ościennych, komputeryzacja bibliografii, która w początkowym etapie wydłużyła proces powstawania bibliografii, bowiem sporządzone opisy jeszcze raz trzeba było wprowadzić do pamięci komputera, na opóźnienie wpłynęły też zmiany systemów komputerowych (z ISISa, SOWY I na SOWĘ II). Opóźnienia dotyczą tylko samego wydaw-

¹Komunikat wygłoszony w czasie ogólnopolskiego seminarium „Bibliografia województwa a bibliografia powiatu”. Opole, 2-3 czerwca 2004 r.

nictwa, bowiem materiał do bibliografii jest gromadzony na bieżąco i udostępniany w formie komputerowych baz danych, bądź gotowych wydruków.

Metodyka opracowania opolskiej bibliografii

Sposób opracowania poszczególnych tomów, układ materiałów oraz podstawowe założenia metodologiczne bibliografii w ciągu tych lat niewiele się zmieniły. Bibliografia rejestruje materiały z wszystkich dziedzin wiedzy, dotyczące w swojej treści województwa opolskiego w przynależnych mu granicach administracyjnych. Adresowana jest do szerokiego kręgu odbiorców, do środowisk oświaty, nauki, kultury, administracji państwowej i samorządowej, gospodarki, osób uczących się oraz wszystkich zainteresowanych materiałami o własnym regionie.

Śląsk Opolski pod względem terytorialno-administracyjnym jest jedną z najtrwalszych struktur przestrzennych kraju. Historyczne granice województwa południowa, południowo-zachodnia i północna nie uległy zmianom od ponad 160 lat. Reformy administracyjne kraju z 1975 r. i 1998 r. w stosunkowo niewielkim stopniu „dotknęły” bibliografię. W 1975 r. odłączono w całości powiat raciborski i w większej części oleski, który powrócił w granice województwa po reformie 1998 r. Natomiast piśmiennictwo historyczne (do 1945 r.) ujmowane jest w zasięgu terytorialnym – poszerzonym o wschodnie tereny bylej rejencji opolskiej w granicach z 1937 roku.

Materiały do bibliografii zbierane są w przeszło 95 % z autopsji. Podstawowym źródłem ich pozyskiwania są księgozbiór i czasopisma gromadzone przez WBP w Opolu. Pracownicy przeglądają około 350 tytułów wydawnictw ciągłych, w tym około 100 tytułów czasopism regionalnych i lokalnych. Następnie wykorzystywane są źródła bibliograficzne: Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografia Zawartości Czasopism oraz bibliografie specjalne. Na koniec przygotowujemy jest wykaz tytułów czasopism, w których istnieje duże prawdopodobieństwo obecności materiałów o Opolszczyźnie.

Z tak przygotowanym materiałem pracownicy odwiedzają biblioteki Opola: Instytutu Śląskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Politechniki Opolskiej, Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką, Bibliotekę Lekarską oraz biblioteki województw ościennych: Bibliotekę Śląską i Bibliotekę Uniwersytecką we Wrocławiu w szczególności.

Na naszą prośbę Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego opracowuje wykaz prac magisterskich dotyczących Śląska Opolskiego za dany rok. Czasami korzystamy również z pomocy bibliotek powiatowych, które uzupełniają opisy brakujących roczników gazet lokalnych i zakładowych oraz wydawnictw okolicznościowych.

Materiały bibliograficzne grupowane są według układu systematycznego. O zakwalifikowaniu materiału do jednego z 16 działów głównych decyduje treść dokumentu. Wyjątek stanowią czasopisma i bibliografie, które kwalifikowane są do odpowiedniego działu ze względu na formę dokumentu.

Podstawowe kryterium doboru materiałów wyznaczone jest przez cel, przeznaczenie bibliografii i potrzeby użytkowników. Dokumentowanie życia regionu w opolskiej bibliotece nie zawęża się do pozycji o charakterze naukowym, lecz także uwzględnia opracowania w mniej „ambitnych” periodykach. Oczywiście niemożliwe do zrealizowania byłoby stworzenie pełnej dokumentacji życia regionu na kartach bibliografii. Dlatego konieczna jest selekcja materiałów zwłaszcza z prasy lokalnej i czasopism popularnych. Nie rejestrowane są materiały interwencyjne, informacje dotyczące życia codziennego, zapowiedzi imprez, relacje z imprez i wyniki sportowe, reportaże bez istotnej wartości informacyjnej.

Komputeryzacja

Na początku lat dziewięćdziesiątych zainicjowano prace nad komputeryzacją wydawnictwa i kartoteki regionalnej Opolszczyzna. Począwszy od rocznika 1986 kolejne tomy przygotowywane były przy wykorzystaniu początkowo pakietu Mikro CDS/ISIS a potem systemu informacyjno-wyszukiwawczego SOWA I.

Te pierwsze eksperymenty z komputeryzacją zaowocowały wydaniem dwóch tomów bibliografii. Ale kolejne zmiany systemów komputerowych spowodowały, że ponad 5 000 opisów bibliograficznych z ISISa i ok. 4000 z SOWY I po konwersji do SOWY II musiano poddać solidnej korekcie, by były zgodne z obowiązującymi normami bibliograficznymi.

Program SOWA II funkcjonujący dla potrzeb kartoteki bibliografii regionalnej umożliwia wprowadzanie różnego typu dokumentów: artykułów z czasopism, fragmentów prac, artykułów cyklicznych, recenzji, polemik itp. W polu „opis katalogowy” – wpisywany jest pełny opis bibliograficzny danej pozycji, o jego formie decyduje bibliograf. Rozwiązanie to pozwoliło uwzględnić wszystkie przypadki bibliografowania, bez konieczności dostosowywania bardziej złożonych przypadków do cech formatu. Informacje, które z tego pola mają trafić do indeksu autorskiego, tytułowego, czasopism czy nazw instytucji wydawniczych należy wyróżnić za pomocą znaczników. System ten wymaga od osoby wprowadzającej dane znajomości aktualnych norm opisu bibliograficznego dla wszystkich rodzajów dokumentów.

Rekord w bazie „Województwo opolskie”

Rekord w bazie „Województwo opolskie” jest stały i odpowiada jednemu opisowi bibliograficznemu. Został opracowany na podstawie zaprojektowanego formularza i składa się z dwóch stron zawierających 15 pól. Część pól ma charakter powtarzalny (dla recenzji, adnotacji, klasyfikacji dla odsyłaczy i opisów skróconych oraz haseł przedmiotowych i osobowych).

Na pierwszej stronie znajdują się następujące pola:

- hasła do indeksu osobowego
- rok bibliografii
- opis bibliograficzny dokumentu
- opis recenzji lub polemiki
- rok recenzji lub polemiki
- adnotacja

- uwagi nie przeznaczone do druku

Druga strona zawiera:

- trzy pola dla kasyfikacji bibliografii:
- pierwsze dla adresu głównego
- następne dla odsyłacza numerowego
- kolejne dla opisu skróconego
- pole jedenaste i dwunaste zawiera hasła przedmiotowe (dla czego są dwa wyjaśnię w dalszej części)
- na końcu strony występują trzy pola poświęcone:
 - ważności wprowadzonego opisu bibliograficznego
 - autorowi opisu
 - rodzajowi opisu (z autopsji czy ze źródeł bibliograficznych).

Program informacyjno-wyszukiwawczy SOWA II pozwala na przeglądanie opisów bibliograficznych według kolejności wprowadzania, nazwisk autorów, tytułów prac, haseł przedmiotowych, nazw czasopism, nazw wydawców, klasyfikacji bibliografii regionalnej. Poprzez stosowanie kartotek haseł wzorcowych dla nazw osób, czasopism, wydawców oraz klasyfikacji i haseł przedmiotowych eliminuje błędy w indeksach i opisie bibliograficznym. Umożliwia szybki wydruk fragmentu bądź całości bibliografii w edytorze WORD.

Technicznie wygląda to w ten sposób, że najpierw tworzona jest kolekcja opisów bibliograficznych za dany rok, a następnie polecenie drukuj uaktywnia zapytanie w jakiej formie – bibliografii czy zestawienia alfabetycznego. Po wyborze formy bibliograficznej zbiór opisów zostaje przeniesiony do edytora tekstowego WORD tak przygotowanego przez autora programu, że przypomina on w dużym stopniu gotową edycję rocznika. Przede wszystkim bibliografia jest drukowana dwuszpaltowo. Działy główne, poddziały oraz podpoddziały ułożone są hierarchicznie i zaznaczone odpowiednim krojem pisma, nazwa czasopisma jest automatycznie zapisana italikami, adnotacje, recenzje i polemiki mają odpowiednio mniejszą czcionkę.

Dużą zaletą programu SOWA II jest łatwość wydrukowania bi-

bliografii lub jej części przez wszystkich pracowników Działu IB w krótkim czasie.

Bibliograficzna baza komputerowa „Województwo opolskie” wykorzystywana jest także do opracowywania bibliografii powiatu opolskiego. Dzięki zastosowaniu prostych funkcji wartościujących dokumenty możemy nie obawiać się, że opisy które są istotne dla bibliografii powiatu wejdą, jako zbyt szczegółowe, do bibliografii województwa.

Aby wygenerować z kartoteki „Województwo opolskie” zbiór „Bibliografia powiatu opolskiego” w polu hasła przedmiotowego do bibliografii musi być wpisane hasło „Opole (powiat)”. O tym, czy opis bibliograficzny zostanie potem zamieszczony w „Bibliografii Województwa Opolskiego”, czy zostanie tylko w kartotece świadczy wypełnione pole „ważność pracy” (m1 – tylko do kartoteki).

Plany

Jeśli chodzi o najbliższe plany dotyczące „Bibliografii Województwa Opolskiego” to ze względów finansowych rozważamy wydawanie następnych roczników na CD-romach, chcemy również pokazać bibliografię w Internecie.

Funkcja informacyjna bazy komputerowej „Województwo opolskie”

Baza „Województwo opolskie” zawiera opisy z lat 1988-2004 (z wyjątkiem lat 1990, 1996 jeszcze nie wprowadzonych). Ogólna liczba rekordów wynosi ponad 32 000.

Baza „Województwo opolskie” z jednej strony służy do dokumentowania wiedzy o całym regionie opolskim z drugiej pełni funkcję bieżącej informacji o Opolszczyźnie. Taką dualną funkcję można było osiągnąć przez zastosowanie w polu rekordu podwójnego zapisu haseł przedmiotowych. Dzięki temu można wprowadzać opisy bibliograficzne, które mają wartość aktualnej informacji, bez obawy, że

wejdą one do zbioru bibliografii. Niewypełnienie pola „klasyfikacji” i haseł przedmiotowych BWO powoduje, że materiał funkcjonuje tylko w kartotece i służy bieżącej informacji.

Czasami nie jest to nawet zapis bibliograficzny tylko informujący o miejscu przechowywania materiałów, np. wycinków w prasowych.

Również w stosunku do uboższego indeksu przedmiotowego „Bibliografii Województwa Opolskiego” słownik haseł przedmiotowych do celów informacyjnych został znacznie poszerzony i uszczegółowiony, a hasła mają czasem formę potoczną.

Współpraca z bibliotekami powiatowymi

Ze względu na duże opóźnienie w wydawaniu „Bibliografii Województwa Opolskiego” w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym do 2000 roku sporządzane były aktualne wydruki komputerowe za lata bieżące, które otrzymywały wszystkie większe biblioteki publiczne Opolszczyzny. W chwili obecnej przygotowujemy kolekcje dotyczące tematycznie poszczególnych powiatów i przekazujemy je bibliotekom powiatowym w formie wydruków lub (coraz częściej) na dyskietkach, jako wyjściowe bazy komputerowe do tworzenia bibliografii powiatów.

Promocja biblioteki publicznej

Biblioteki są placówkami usługowymi zaliczanymi do sfery usług niematerialnych. Jako jednostki niekomercyjne, nie nastawione na czerpanie zysków ze swej działalności, zaliczane są do instytucji typu nonprofit, które stawiają sobie cele o charakterze społecznym. Działalność bibliotek, choć nie nastawiona na zysk, również podporządkowana jest prawom rynku. Znajdują się one wśród instytucji świadczących usługi z zakresu kultury. Biblioteki konkurują z różnorodnością oferty kulturalnej proponowanej przez inne instytucje oraz massmedia. Konkurencją dla bibliotek będących na utrzymaniu władz lokalnych, są również inne instytucje, z którymi trzeba rywalizować o finanse.

Podobnie jak wszystkie inne funkcjonujące na konkurencyjnym rynku organizacje również biblioteki w swej działalności dążą do osiągnięcia sukcesu. W instytucjach dochodowych miarą sukcesu są przede wszystkim osiągnięte przez firmę zyski. Działalności bibliotek nie da się przeliczyć na jakąkolwiek wartość pieniężną. Miarą sukcesu jest tu stała (a najlepiej wzrastająca) liczba użytkowników i świadczonych im usług czy liczba udostępnionych przez bibliotekę zbiorów. Sukcesem biblioteki jest również jej ogólny wizerunek stworzony w społeczności zainteresowanej jej funkcjonowaniem.

Kluczem do osiągnięcia sukcesu na rynku jest znajomość potrzeb klientów oraz jak najlepsze ich zaspokajanie. Najbardziej efektywną metodą pozwalającą osiągnąć ten cel, a w związku z tym i sukces – jest marketing.

U podstaw marketingu leży stwierdzenie, że ludzie są istotami posiadającymi potrzeby i pragnienia¹, a przecież biblioteki funkcjonują

dla zaspokojenia istniejących potrzeb, ujawniając użytkownikom możliwości tego zaspokojenia, a także rozbudzają i ujawniają nowe potrzeby, oczekiwania i zainteresowania społeczeństwa².

Tak więc dla zoptymalizowania swej działalności biblioteki powinny zwrócić się w stronę koncepcji marketingowej, sprawdzonej w działaniu rynkowym.

Według Słownika Amerykańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy, marketing to: „ukierunkowana działalność zmierzająca do konstruktywnej i wzajemnie satysfakcjonującej wymiany między dostawcami informacji i usług bibliotekarskich a istniejącym i potencjalnym użytkownikiem tych usług. Czynności te określają produkt, koszty, metody dostarczenia usługi i promocję usług”³.

Pierwszoplanową sprawą dla marketingu bibliotecznego jest przyjęcie zasady, że centralną postacią w bibliotece jest jej użytkownik, ze swymi potrzebami i preferencjami, które powinny inspirować programowanie wszystkich procesów bibliotecznych.

Realizacji celów biblioteki służy zbiór podstawowych instrumentów marketingu jakimi są: produkt, cena, dystrybucja i promocja.

Produkt to wszystko co biblioteka może zaoferować użytkownikom zarówno w postaci dóbr jak i usług. **Cena** nie ma istotnego znaczenia w strategii marketingowej bibliotek - placówek nie nastawionych na zysk. Ustala się jedynie opłaty za ponadstandardowe usługi, których wysokość „[...] nie może przekraczać kosztów wykonania usługi”⁴. **Dystrybucja** obejmuje zbiór działań i decyzji związanych z udostępnianiem materiałów bibliotecznych i świadczeniem usług

¹ P. Kotler, *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola*, Warszawa, 1994, s. 28

² J. Wojciechowski, *Marketing w bibliotece*, Warszawa, 1993, s. 62

³ *The ALA Glossary of Library and Information Science*, Ed. H. Young, Chicago, American Library Association, 1983, s. 140 cyt. za N.B. Jenson, *Marketing a amerykańska biblioteka publiczna*, Bibliotekarz, 1991, nr 11/12, s. 14.

w miejscu i czasie odpowiadającym potrzebom użytkowników. **Promocja** to najprościej sposób komunikowania się biblioteki z otoczeniem w celu pozyskania jego akceptacji⁴.

W działalności marketingowej biblioteki szczególne miejsce powinna zajmować promocja. Nie wystarczy bowiem mieć dobry produkt po atrakcyjnej cenie w dobrze rozwiniętej sieci placówek, jeśli nikt nie będzie o tym wiedział. Biblioteka musi stale udowadniać swą użyteczność, informować o swej działalności, posiadanych zbiorach i świadczonych usługach. Musi jednocześnie reagować na sygnały z otoczenia, na wszelkie potrzeby swych użytkowników, które powinny być kierunkowskazem dla podejmowania dalszych działań. Tylko taki stały kontakt zapewni bibliotece słyszalny głos w środowisku, od którego przecież zależy życie biblioteki. Szczególnie ważne więc będzie umiejętne komunikowanie się z tym środowiskiem, które często nie rozumiejąc specyfiki i sensu społecznego istnienia biblioteki, lekceważy jej działalność.

Promocja jest kompozycją form i sposobów społecznej komunikacji instytucji ze środowiskiem. Nazywana jest również polityką komunikacji lub komunikowania się przedsiębiorstwa z rynkiem, komunikacją marketingową, aktywizacją sprzedaży. Przez promocję lansuje się wizerunek instytucji, produktu, zachęca się do nabycia określonych dóbr i usług w określonym miejscu, czasie, na określonych warunkach oraz dąży do zdobycia przewagi nad konkurentami.

Promocja jest ważnym elementem marketingu zarówno w organizacjach dochodowych jak i niedochodowych. W przypadku tych drugich promocja określana jest jako: „[...] zespół działań, które informują, przekonują i skłaniają klientów do korzystania z produktów organizacji niezyskowych. Promocja służy też zdobywaniu zaufania

⁴ Ustawa z dn. 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Dz. U. 1997, nr 85, poz. 539, Art. 14, pkt. 3

⁵ Szerzej o instrumentach marketingu w bibliotece w: J. Sójka, *Promocja w strategii marketingowej bibliotek*, Poznań, 1994, s. 31-43

oraz funduszy warunkujących działalność i rozwój organizacji. [...] Działania w zakresie promocji mogą być zróżnicowane ze względu na dwie grupy adresatów: klientów i donatorów organizacji niezyskowych. Zadaniem strategii promocji jest przekonanie ich o korzyściach wynikających z popierania danej organizacji [...]. W promocji produktów organizacji niezyskowych mogą brać udział ich konsumenci przez informowanie otoczenia o misji i efektach działania danej organizacji”⁶.

Promocja w bibliotece definiowana jest jako „[...] zespół działań i środków za pomocą których biblioteka przekazuje otoczeniu informacje charakteryzujące ją lub jej zbiory i usługi, kształtuje potrzeby użytkowników oraz pobudza i ukierunkowuje popyt”⁷. S. Sherman charakteryzuje promocję biblioteczną jako: „[...] formę nawiązywania kontaktów z otoczeniem, zwrócenia na siebie uwagi oraz objaśnienia, uatrakcyjnienia i wylansowania oferty, w rezultacie których [...] klient powinien nie tylko realizować swoje zamówienie, ale również polubić bibliotekę – uznać ją za atrakcyjną, sprawną i swoją”⁸. Promocja pełni więc funkcję informacyjną w systemie komunikowania się biblioteki z otoczeniem i służy pozyskiwaniu akceptacji środowiska dla pełnionych przez bibliotekę funkcji. Promocja służy wyeliminowaniu dystansu między ofertą biblioteczną a jej użytkownikiem.

W działaniach promocyjnych biblioteka może wykorzystywać te same instrumenty promocji, tworzące kompozycję promocyjną – promotion-mix, z których korzystają firmy dochodowe. Podstawowe i najczęściej wymieniane instrumenty promocji to: reklama, sprzedaż osobista (promocja osobista, akwizycja), promocja sprzedaży (promocja dodatkowa, uzupełniająca), public relations. Z uwagi na od-

⁶ *Leksykon marketingu*, Warszawa, 1998, s. 199

⁷ J. Sójka, *Promocja...*, s. 62.

⁸ S. Sherman, *ABC's of library promotion*, Ed. 3. Metuchen: The Scarecrow Press Inc, 1992, 251 s. (Rec.) J. Wojciechowski, *Marketing biblioteczny*, Przegląd Biblioteczny, 1995, nr 1, s. 77.

mienność funkcji biblioteki gdzie kontrowersje wzbudza szczególnie pojęcie sprzedaży, J. Sójka proponuje zamianę określenia „sprzedaż osobista” na – „promocja osobista”, a „promocja sprzedaży” na – „oferta promocyjna”. Tak więc instrumenty bibliotecznej promocji to: reklama, promocja osobista, oferta promocyjna, public relations.

Reklama to najbardziej znany instrument promocji. Często niesłusznie utożsamiana jest z wszelkimi działaniami promocyjnymi i traktowana jako jedyny sposób na osiągnięcie sukcesu na rynku. Tymczasem przekazy reklamowe są najczęściej uzupełnieniem kampanii promocyjnych, a w instytucjach niedochodowych, takich jak biblioteki, głównie ze względu na koszty, stosowane są marginalnie.

Reklama jest to wszelka płatna forma bezosobowego, publicznego, perswazyjnego, zróżnicowanego, ekspresywnego oddziaływania, prezentowania i popierania produktów, usług i idei przez określonego nadawcę (np. biblioteka). Forma płatna oznacza powstanie kosztów u nadawcy. Forma bezosobowa oznacza że adresaci reklamy nie mają bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami instytucji prowadzącej promocję. Publiczna prezentacja oznacza, że jest publicznym sposobem komunikowania się instytucji z rynkiem, najczęściej przez środki masowego przekazu. Perswazyjne oddziaływanie oznacza, że reklama jest to forma komunikowania o silnie przekonującym charakterze, głównie dzięki możliwości wielokrotnego powtarzania w środkach masowego przekazu. Zróżnicowanie i ekspresywne oddziaływanie wynika z tego, że przez wykorzystanie druku, fotografii, obrazu, dźwięku itp., reklama oddziałuje na różne zmysły człowieka.

Celem informacji reklamowej jest⁹:

- kreowanie potrzeb (uświadamianie ludziom braków i budzenie chęci posiadania),
- ukazywanie i przypominanie walorów użytkowych określonego produktu, lub usługi,
- kształtowanie pozytywnego wyobrażenia o firmie nadającej reklamę.

Rozpowszechnianie reklamy odbywa się różnymi środkami prze-

kazu. „Środkiem przekazu jest każde płatne działanie użyte do przekazania informacji reklamowej określonym odbiorcom”¹⁰. Ze względu na wykorzystanie różnych środków przekazu możemy wyróżnić reklamę: telewizyjną, radiową, prasową, plakatową, wydawniczą (informatory, foldery, albumy, ulotki itp.), filmową (filmy reklamowe), pocztową (listy i kartki reklamowe).

Biblioteki mogą stosować wszystkie wymienione rodzaje reklamy. Jednakże z uwagi na wysokie koszty zwłaszcza form medialnych, większość z nich stosuje własne rozwiązania reklamowe, głównie w postaci różnych druków: ulotek, informatorów, plakatów.

Powodów podejmowania akcji (kampanii) reklamowych w bibliotece może być bardzo wiele. Reklamuje się więc np.: nowe usługi, nowe materiały biblioteczne, organizowane imprezy, wystawy itp. Przypomina się również o tych usługach, zbiorach, które zauważane są przez użytkowników marginalnie bądź wcale.

Celem reklamy bibliotecznej jest prezentacja wielozakresowości zbiorów, różnorodności nośników, repertuaru usług i jednoczesne nakłanianie do korzystania z tej oferty oraz promowanie samej biblioteki, jej funkcji społecznych: edukacyjnych, rozrywkowych, kulturotwórczych, informacyjnych.

Promocja osobista to: „[...] forma osobistego (poprzez bibliotekarza) komunikowania się biblioteki z otoczeniem, służąca zwiększeniu atrakcyjności oferty bibliotecznej i zbliżeniu jej do użytkownika biblioteki.”¹¹ Jest najwyżej ocenianym przez biblioteki i zaliczonym do najbardziej efektywnych instrumentów promocji. Cechuje ją najdłuższa tradycja stosowania w bibliotekach, gdzie powszechne są takie formy działań jak lekcje biblioteczne, wykłady, pogadanki, gry, zabawy, konkursy i wiele innych zajęć przygotowanych i prowadzo-

⁹ *Podstawy marketingu*, Praca zbiorowa pod red. J. Altkorna, Wyd. 3 zm. i popr., Kraków, 1995, s. 304.

¹⁰ J. Łodziana – Grabowska, *Efektywność reklamy*, Warszawa, 1996, s. 32

nych przez bibliotekarzy.

Promocja osobista czyli osobisty kontakt bibliotekarza z użytkownikiem, może nastąpić w każdym punkcie biblioteki i dotyczyć różnych, często nietypowych problemów, które w związku z tym trudno jest skategoryzować. Udzielane przez bibliotekarza informacje mogą dotyczyć kwestii ogólnobibliotecznych, zbiorów lub świadczonych przez bibliotekę usług, mogą ograniczać się do potencjału danej biblioteki, ale mogą także obejmować zasoby ogólnobiblioteczne¹².

Promocja osobista ma często charakter niekontrolowany, spontaniczny, przypadkowy. Sytuacje takie występują, gdy użytkownik zwraca się bez uprzedzenia do bibliotekarza np.: pytając o drogę do czytelnicy, nie mogąc poradzić sobie z korzystaniem z katalogu, szukając literatury na określony temat itp.

W stosowaniu promocji osobistej najważniejszą rolę odgrywa bibliotekarz. Albowiem efektywność tego instrumentu promocji zależy przede wszystkim od personelu zatrudnionego w danej instytucji. Powinien on posiadać takie cechy jak: komunikatywność, siła przekonywania, takt, grzeczność, uprzejmość, rzetelność, odporność psychiczna, inicjatywa i kreatywność w rozwiązywaniu problemów klienta itp.

W bibliotece cechami tymi powinni się odznaczać przede wszystkim pracownicy działów udostępniania, gdzie następuje bezpośredni kontakt bibliotekarza z użytkownikiem. To właśnie oni, pracując na stanowiskach „stykowych”¹³, są wizytówką biblioteki. Z jednej strony mogą być oni jedynym sposobem odróżnienia danej placówki od innych, z drugiej zaś mogą też być powodem, dla którego klienci nie wracają¹⁴. Od bibliotekarzy „stykowych” szczególnie oczekuje się nastawienia na pożytek klienteli i specjalnej dla niej przychylności.

¹¹ J. Sójka, *Środki masowego przekazu nośnikami promocji bibliotecznej*, Bibliotekarz, 1993, nr 3, s. 14.

¹² Tenże, *Promocja ...*, s. 97.

Do powinności zaś, przypisano im zadanie nawiązywania porozumienia i dobrych kontaktów z użytkownikami dla optymalnego promowania oferty i zredukowania przeszkód w korzystaniu z bibliotek¹⁵.

Oferta promocyjna obejmuje działania i środki, które przez zwiększenie stopnia atrakcyjności podwyższają stopień skłonności użytkowników do skorzystania z oferty. Wartość „dodana” do oferty przez owe działania jest przeważnie określana pewną korzyścią dla nabywcy, często typu materialnego¹⁶. Będą to więc bezpłatne próbki towarów, obniżki cen, kupony, premie od zakupu, konkursy, loterie, gry, znaczki firmowe, gwarancje, pokazy handlowe itp. oferta promocyjna stosowana jest w stosunkowo krótkich okresach dla wywołania szybkich efektów, za to bywa często powtarzana.

W bibliotece oferta promocyjna oznacza „[...] zbiór zachęt (często o charakterze materialnym) wzmacniających w krótkich okresach czasu ofertę biblioteczną składaną użytkownikom biblioteki”¹⁷. Możliwości zastosowania oferty promocyjnej w bibliotece są niewielkie. Wynika to z tego, że biblioteka nie bardzo ma co „dodawać” do oferty, aby stała się ona bardziej atrakcyjna i przyciągająca. Niektórzy jednak mają w tym zakresie dość nietypowe pomysły. Oto S. Sherman proponuje np.: „włożenie kilku banknotów pięciodolarowych do książek na półkach i szeroką o tym informację: kto znajdzie, ten może sobie banknot wziąć”¹⁸. Pomysłodawca twierdzi, że jest to sposób dzięki któremu niebywale wzrośnie frekwencja i zainteresowanie biblioteką... Ciekawe, czy pomysł ten znalazł zastosowanie w jakiejś bibliotece. Z pewnością nie należy on do najszcześniejszych, lecz w sposób bezpośredni, jasny i wyraźny obrazuje sens stosowania instrumentu promocji, jakim jest oferta promocyjna - jej odbiorca

¹⁵ J. Wojciechowski, *Marketing w bibliotece ...*, s. 156

¹⁴ P. Mudie, A. Cottam, *Usługi. Zarządzanie i marketing*, Warszawa, 1998, s. 163

¹⁵ J. Wojciechowski, *Marketing w bibliotece ...*, s. 156

¹⁶ J. Sójka, *Promocja...*, s. 49

musi odczuć jakąś korzyść, poczuć że coś zyskał.

Istotną rolę w stosowaniu tego instrumentu odgrywa strategia cenowa. Chodzi o wprowadzenie obniżek cen: rabatów, bonifikat, ulg itp.¹⁷ Z uwagi na swój niedochodowy charakter biblioteki tylko w niewielkim stopniu mogą stosować strategię cenową. Najbardziej znaną i najczęściej stosowaną w tym zakresie metodą jest obniżanie lub nie pobieranie przez określony czas od użytkowników kar za niedotrzymanie terminu zwrotu materiałów bibliotecznych. Odpowiednie rozpowszechnienie takiej informacji przez lokalną prasę, radio, telewizję, ogłoszenia w bibliotece i na zewnątrz, przynoszą przeważnie spodziewane rezultaty w postaci większej niż zazwyczaj ilości odwiedzin bibliotecznych dłużników. Ponadto akcje takie zwane „amnestiami”, mogą wzbudzać uczucie sympatii do biblioteki, tworzą wokół niej przyjazną atmosferę.

Strategię cenową mogą biblioteki stosować również w stosunku do usług za które użytkownik musi zapłacić. I tak np.: wprowadzając nową usługę, w ramach oferty promocyjnej można przez pewien określony czas nie pobierać za nią opłaty, bądź brać pewną jej część. W przypadku usług już znanych, a np. mało wykorzystywanych, również można wprowadzać czasowe rabaty cenowe.

Formy obdarowywania użytkowników upominkami nie znajdują w bibliotece większego zastosowania. Oczywiście możliwe jest rozdawanie czytelnikom np.: długopisów, ołówków, linijek, tekturowych teczek i innych materiałów biurowych z nadrukiem nazwy biblioteki i jej symbolu graficznego, lecz chyba stać na to tylko nieliczne placówki, podczas gdy w większości z nich często sami bibliotekarze cierpią na brak przyborów piśmienniczych niezbędnych im do pracy.

W bibliotekach często można spotkać ofertę promocyjną w postaci nagród dla czytelników w organizowanych grach, konkursach,

¹⁷ J. Sójka, *Środki masowego ...*, s. 14

¹⁸ S. Sherman, *ABC ...*, s. 78

¹⁹ J. Sójka, *Promocja ...*, s. 49-50

zabawach. Działania te pobudzają przez jakiś czas popyt na określone pozycje czy typ literatury, zwłaszcza przed konkursem, w czasie przygotowywania się do niego. Ale popyt ten może się również utrzymywać znacznie dłużej. Formy te stosuje się najczęściej w oddziałach dziecięcych. Nagrody dla zwycięzców to przeważnie książki, słodycze, zabawki itp.

Public relations (PR) oznacza w języku polskim stosunki lub kontakty publiczne²⁰. W znaczeniu marketingowym ich zadaniem jest: utrzymanie jak najlepszego obrazu firmy w oczach jej obecnych i przyszłych klientów, społeczności lokalnej, władz ewentualnie instytucji finansujących jej działanie. Istotę PR można określić jako planowe i ciągle wysiłki mające na celu kreowanie, utrwalanie i poszerzanie społecznego zaufania i pozytywnego wyobrażenia o instytucji. Działania organizowane w ramach PR zapewniają instytucji systematyczne komunikowanie się z otoczeniem, z którym utrzymuje kontakty i nawiązuje stosunki. Dzięki nim powinno wzrastać zaufanie środowiska do instytucji i do prowadzonej przez nią działalności²¹. Public relations w bibliotece to według J. Sójki „[...] zbiór narzędzi i środków kształtujących stosunki publiczne i zjednujący opinię publiczną dla działań biblioteki; umożliwiający jej systematyczne komunikowanie się z otoczeniem”²². PR jest więc szczególnie ważne dla biblioteki jako jednostki publicznej utrzymującej kontakty nie tylko z aktualnymi i potencjalnymi użytkownikami, ale i z wieloma innymi organizacjami, które występują w jej otoczeniu. Spośród omówionych wcześniej instrumentów promocji public relations jest działalnością, którą biblioteki mogą stosować w najszerszym zakresie, o czym szerzej w kolejnym numerze.

Promocja biblioteczna podobnie jak każda inna musi opierać się na programie działań promocyjnych. Jego budowa i poszczególne

²⁰ P. Lignar, *Cym jest a czym nie jest public relations*, Marketing i Rynek, 1996, nr 8/9, s. 13.

etapy będą takie same jak dla organizacji dochodowej, a więc składać się będzie z następujących etapów²³ :

1. identyfikacja odbiorców promocji,
2. określenie celów promocji (ekonomicznych i społecznych),
3. projekt przekazu,
4. określenie kompozycji promotion-mix i środków przekazu,
5. ustalenie budżetu promocyjnego,
6. pomiar wyników promocji.

Podstawowe różnice sprowadzają się do określenia celów w płaszczyźnie ekonomicznej, dla biblioteki nie będzie to więc zysk ze sprzedaży lecz obniżanie kosztów. Cele społeczne będą takie same, a więc: zwiększenie stopnia znajomości biblioteki, poprawienie jej wizerunku, oraz informowanie o ofercie bibliotecznej, warunkach i sposobach korzystania z niej. Odbiorcami promocji bibliotecznej są z jednej strony jej rzeczywisci i potencjalni użytkownicy – a więc szeroka i zróżnicowana pod różnymi względami (w przypadku biblioteki publicznej) grupa osób nabywców wymagająca odpowiedniej segmentacji. Z drugiej strony będą to różne instytucje oraz sponsorzy, donatorzy biblioteki.

Ocena efektów programu promocyjnego w przypadku biblioteki jest trudno wymierna. Nie zawsze wiadomo, czy wzrost zainteresowania ofertą biblioteczną jest wynikiem zmiennych czynników zewnętrznych i wewnętrznych, czy wyłącznie skutkiem działań promocyjnych.

Możliwości stosowania promocji w bibliotece są bardzo duże. Każdy z jej instrumentów znajduje tutaj swoje miejsce i zastosowanie. Połączenie ich ze sobą tworzy mieszankę, która kompleksowo promuje bibliotekę i jej ofertę. Dzięki takiej wszechstronnej komuni-

²¹ J. Sójka, *Promocja...*, s. 50.

²² Tenże, *Środki masowego...*, s. 14.

²³ *Marketing – jak to się robi*, Wrocław, Warszawa, Kraków, 1992, s. 230-240

kacji ze środowiskiem zmniejsza się dystans między biblioteką a jej otoczeniem. Może ona skuteczniej zwrócić na siebie uwagę, zyskać aprobatę, udowodnić, że jest instytucją pożyteczną, atrakcyjną, godną zaufania.

Większość bibliotek podejmuje różne działania, które można podporządkować poszczególnym instrumentom promocji. Jednakże robią to przeważnie nieświadomie, intuicyjnie bez przygotowanego uprzednio programu promocji, który jest warunkiem jej skuteczności. Działania takie kojarzone są najczęściej z pedagogiką biblioteczną, pracą kulturalno-oświatową czy propagandą.

Należałoby więc przyporządkować stosowane obecnie formy promocyjne odpowiednim jej instrumentom, uzupełnić formami i technikami charakterystycznymi dla pozostałych instrumentów, tworząc mieszankę promocyjną. Działania te powinny opierać się na ustalonym wcześniej programie zmierzającym do osiągnięcia wyznaczonych celów zgodnych z misją biblioteki.

Internet wrogiem czy sprzymierzeńcem książki?

Wielu ludzi określa Internet nazwą „Światowa Pajęczyna” – bo przecież Internet jest siecią sieci, oplatającą coraz to nowe miejsca na ziemi, wciągającą do swojej wirtualnej przestrzeni coraz to nowe pokolenia.

Internet z coraz większą siłą towarzyszy ludzkiej edukacji i kulturze. Staje się narzędziem komunikacji naukowej, ekonomicznej i społecznej. Jest źródłem wiedzy i informacji ze wszystkich niemal dziedzin i dyscyplin, miejscem wyrażania opinii i nawiązywania kontaktów, sposobem na rozrywkę i spędzanie wolnego czasu, czynnikiem, który zmienia życie współczesnego człowieka w każdym jego wymiarze.

W XXI wieku umiejętność poruszania się w Sieci jest koniecznością. Bez szybkiego dostępu do informacji przegrywamy wszelkie „zawody” już na starcie.

Wielu ludzi zadaje sobie dziś pytanie: czy „klasyczna” forma książki ma przyszłość w dzisiejszym świecie, w którym królują formy wirtualnej komunikacji? Czy w XXI wieku książka ulegnie zapomnieniu?

Póki co, powszechnym jest twierdzenie, że nie da się niczym zastąpić kontaktu z książką, przewracania kartek, zapachu i dotyku papieru. To co wybierze czytelnik, będzie wyrazem jego preferencji. Ważne jest jednak to, by ten wybór miał.

My, jako bibliotekarze możemy spróbować wykorzystać telewizję i Internet do promocji literatury i upowszechniania czytelnictwa, bo przecież Internet ma wiele zalet. Największą jest szybkość uzyskiwania aktualnej informacji, atrakcyjność techniczna, a nawet pewna tajemniczość, co wywołuje zainteresowanie i pozytywną motywację do nauki i pracy.

Internet stwarza możliwość edukacji poprzez dostarczenie potrzebnych treści na żądanie, a biblioteki dzięki niemu uzyskują informacje o bazach danych wszystkich większych bibliotek w Polsce i za granicą. Sieć dostarcza nam pełne teksty dokumentów prawnych oraz teksty publikacji, których nie możemy znaleźć w bibliotece.

Portale internetowe na wyścigi informują o wydarzeniach na świecie, pogodzie, kursach walut, programach oświatowych i gospodarczych. Dzięki nim, możemy porozmawiać z kimś mieszkającym nawet na innym kontynencie, a dzięki poczcie elektronicznej – wymieniać korespondencję.

Internet przychodzi bibliotekarzom z pomocą, bo przecież nowoczesne bibliotekarstwo publiczne skierowane jest na kompleksowe zaspokajanie potrzeb każdego, kto tylko przekroczy próg biblioteki. Misją bibliotek publicznych w XXI wieku staje się przełamywanie barier, także tych technologicznych. Powinniśmy sami umieć poruszać się w Sieci, a także uczyć tego innych, czyli prowadzić szkolenia z zakresu obsługi internetowej.

Uruchomienie Internetu pozwoliło bibliotekarzom na rozszerzenie dotychczasowej działalności właśnie o usługi informacyjno-edukacyjne, a także stworzyło możliwość wyszukiwania różnorodnych informacji na indywidualne zamówienie użytkowników, prowadzenie lekcji i zajęć dla dzieci i młodzieży w oparciu o Sieć, szkolenia wewnętrzne pracowników biblioteki, opracowanie materiałów edukacyjnych i informacyjnych na potrzeby biblioteki i jej użytkowników.

Internet ma wiele zalet. A książka, czy jest jeszcze atrakcyjną dla czytelników? Większość czytelników sięga po nią, ponieważ czytanie wiąże się z wyjątkowymi przeżyciami. Ważny jest tu psychologiczny aspekt czytania, bo przecież oprócz percepcji wzrokowej treści drukowanych, istotny jest także bezpośredni kontakt z książką poprzez dotyk. Jest to coś, czego nie zastąpi książka internetowa. Branie do ręki książek, wertowanie szeleszczących kartek, zapach świeżego druku sprawia czytelnikom olbrzymią satysfakcję. W książce przy-

ciąga nasz wzrok jej oprawa, piękny druk, ilustracje, format, czy recenzje na barwnej obwolutie.

Książka ma także tę zaletę, że jest dostępna w każdym czasie i miejscu. Zawsze można po nią sięgnąć w wolnej chwili, np. na plaży. Czytając tekst, angażujemy całą swoją wyobraźnię, kreujemy postać bohatera książki, czego nie może dać nam Internet wymagający stałego, określonego miejsca. Także odbiór treści internetowych jest uboższy jeśli chodzi o przeżycia estetyczne.

Czytelnicy lubią dokonywać wyborów czytelniczych, wybierać lektury według własnych kryteriów, bo przecież czytanie jest czynnością bardzo indywidualną, intymną dla każdego człowieka. Przeżycia podczas czytania niejednokrotnie zmieniają światopogląd, budując system wartości, wpływają na zachowania i powodują, że czytanie staje się koniecznością i ulubioną rozrywką na wiele lat. Należy tutaj wspomnieć o tym, że książka spełnia terapeutyczną rolę dla psychiki człowieka. Pomaga zrozumieć świat, własne przeżycia, a biblioterapia jest jedną z ważniejszych form terapii. Pole do popisu mają tu bibliotekarze, których zadaniem jest przełamywanie barier czytelniczych, rozbudzanie różnego rodzaju zainteresowań czytelniczych, także w kierunku coraz to bardziej ambitnej literatury, nakłanianie do wysiłku intelektualnego, a nie tylko do podtrzymywania stereotypowych wyborów czytelniczych.

Czy wśród tych argumentów przemawiających za książką, Internet jest w stanie ją wyprzeć?

Uważam, że nie. Książka w swej tradycyjnej formie i Internet z powodzeniem mogą współistnieć, ponieważ każde z nich spełnia inne zadania. Biblioteka, która oprócz swych tradycyjnych funkcji oferuje swoim czytelnikom dostęp do nowych źródeł informacji, tylko zyskuje na swojej atrakcyjności, wykazuje się dużą elastycznością i umiejętnością wkomponowania się w nową, z informatyzowaną rzeczywistość.

To wzajemne uzupełnianie się i przenikanie dwóch jakże różnych nośników informacji możemy obserwować my, bibliotekarze, w któ-

rych placówkach pojawił się Internet. Na podstawie własnych obserwacji najlepiej możemy to zjawisko ocenić.

Jako przykład chcę przedstawić naszą Oleską Bibliotekę Publiczną. Trzy stanowiska internetowe dostępne dla czytelników pojawiły się u nas w kwietniu 2004 roku. Sprzęt komputerowy otrzymaliśmy od Ministerstwa Nauki i Informatyzacji w ramach akcji „Ikonka”. Oczywiście zdaliśmy sobie sprawę z tego, że aby sprzęt dobrze służył edukacji kolejnych pokoleń, potrzebny jest regulamin z jasno sprecyzowanymi zasadami korzystania z czytelni internetowej.

W regulaminie znalazły się informacje o dniach i godzinach otwarcia czytelni (od poniedziałku do piątku od 9-18 oraz w niedzielę od 10-15) oraz indywidualnym czasie dostępu do sieci dla każdego użytkownika (pół godziny). Korzystanie z usług czytelni jest bezpłatne, a użytkownicy zobowiązani są do wpisywania się do zeszytu odwiedzin. Zastrzeżyliśmy też sobie, że czytelnia ma służyć edukacji i nauce, a nie szeroko pojętej rozrywce. Nie chcieliśmy, by przypominała ona popularne kawiarenki internetowe, lecz prawdziwe centra edukacyjne.

Wprowadzenie dostępu do Internetu nie spowodowało u nas zmniejszenia się liczby wypożyczanych książek czy czasopism. Wprost przeciwnie, czytelnicy dzięki komputerom zaczęli postrzegać naszą placówkę jako nowoczesną. Często mamy do czynienia z sytuacją, kiedy to czytelnik sprawdza sobie różnego typu informacje w Sieci, a następnie wypożycza książkę.

Należy nadmienić, iż nasza biblioteka ma także bogaty zbiór multimediiów: płyt CD, filmów wideo i DVD. Ich katalog udostępniamy, oprócz wersji tradycyjnej, w wersji elektronicznej na naszej stronie internetowej. <http://www.bibliosfera.olesno.pl>. Jest to oficjalna strona internetowa biblioteki, na której znajdują się wszystkie informacje o mieście Olesno, bibliotece, książce, recenzje książek, które warto przeczytać, ciekawostki czy linki do innych stron internetowych.

Cieszy fakt, iż Oleska Biblioteka Publiczna dzięki dostępowi do Internetu, zasobom książkowym i wideotece stała się prawdziwym

centrum multimedialnym miasta, gdzie każdy z mieszkańców może odnaleźć coś ciekawego dla siebie, niezależnie od nośnika.

Internet nie jest wrogiem książki lecz jej sprzymierzeńcem, trzeba jedynie umieć korzystać z jego dóbr, a oba te nośniki informacji mogą współistnieć ku zadowoleniu każdego z nas.

Park krajobrazowy „Góra Św. Anny”

Park Krajobrazowy „Góra Św. Anny” powstał w 1988 r. na mocy uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej. Położony jest na Wyżynie Śląskiej, w środkowo-wschodniej części województwa opolskiego między Gogolinem, Strzelcami Opolskimi, Ujazdem i Zdieszowicami. Zajmuje obszar o powierzchni 5 150 ha na terenie 5 gmin: Leśnica (ok. 63%), Zdieszowice (ponad 21%), Gogolin (ok. 8%), Strzelce Opolskie (ok. 6%) i Ujazd (ok. 2%). Na jego terenie znajdują się 22 miejscowości, w tym jedno miasto – Leśnica.

Rejon Góry Św. Anny wyróżnia się na tle całej Wyżyny Śląskiej dzięki swej wyniosłości i bogatemu urzeźbieniu. Dominującym elementem Parku jest pasmo wyniesień o nazwie Chełm. Masyw Chełmu składa się z wielu wzniesień: Ligockiej Góry Kamiennej, Bieśca, Nowarowej Góry. Kulminacyjną częścią masywu jest Góra Św. Anny (404 m n.p.m.), zwana także Chełmską Górą, Górą Św. Jerzego i Chełmskim Wierchem. Na terenie Parku występują również liczne suche doliny, wąskie wąwozy, zalesione pagórki, wydmy piaszczyste, leje i misy krasowe oraz wywietrzyska skalne (Poręba, Rożniatków, Czarnocin).

Klimat Parku Krajobrazowego „Góra Św. Anny” charakteryzuje długie lato i duża wilgotność powietrza, co utrudnia rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń. Sieć wód powierzchniowych jest bardzo uboga. W zachodniej części Parku wypływają dwa większe ciek wodne: Potok Bojrowiec (Cedruń) i Łącka Woda oraz kilka mniejszych. Ich źródła to krasowe wywietrzyska. Oprócz cieków wodnych występują tu też zbiorniki wodne. Są to najczęściej stawy lub zbiorniki przeciwpożarowe (na terenie wsi).

Na terenie Parku stwierdzono występowanie 2 gatunków grzy-

bów objętych ochroną ścisłą oraz 4 rzadkich, objętych ochroną częściową. Ponadto występuje tu około 440 gatunków roślin naczyniowych, w tym 13 gatunków roślin górskich. Trzydzieści gatunków znajduje się pod całkowitą ochroną, a 8 pod częściową. Trzy gatunki znalazły się na „czerwonej liście” flory Polski, obejmującej gatunki zagrożone w swoim występowaniu.

Bogata jest fauna Parku. Oprócz najliczniejszej populacji jeleni, saren i dzików można tu spotkać borsuki, lisy, tchórze i kuny leśne oraz takie ptaki drapieżne jak: myszołowy, pustułka, jastrzębie i krogulce. Bardzo licznie reprezentowane są motyle – aż ok. 600 gatunków!

Park Krajobrazowy „Góra Św. Anny” to w przewadze (70%) użytki rolne i powierzchnie leśne. Te ostatnie w zdecydowanej większości stanowią własność Skarbu Państwa (86%) i wchodzi w skład dwóch nadleśnictw: Klucz i Krępna. Przeważają w nich nasadzenia świerkowe; szczególnie cenne są występujące też na tym obszarze lasy bukowe.

Na terenie Parku znajduje się 5 parków podworskich (w Żyrowej, Lichyni, Wysokiej, Kalinowie i Kalinowicach), na terenie których rośnie kilka okazałych drzew obcego pochodzenia, w tym: miłorzęby dwuklapowe, tulipanowce amerykańskie, kasztany jadalne, surmia sercolistna.

Dla potrzeb masowego wypoczynku i turystyki w sąsiedztwie Góry Św. Anny wyodrębnione zostały enklawy leśne z licznymi polanami widokowymi i miejscami do biwakowania. Do atrakcji przyrodniczych Parku – oprócz kompleksów leśnych – zaliczyć można rezerwaty przyrody („Góra Św. Anny”, „Ligota Dolna”, „Grafik”, „Lesisko” i „Boże Oko”), pomniki przyrody i ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne.

Oprócz atrakcji przyrodniczych na terenie Parku znajduje się wiele zabytków kultury materialnej, w tym unikalny zespół klasztorny oo. franciszkanów, w skład którego wchodzi Bazylika św. Anny wzniesiona na szczycie Góry Chełmskiej (ufundowana w 1480 r. przez Krzysztofa Strzałę, a rozbudowana przez ród Gashinów) oraz nale-

żąca do niej kałwaria pochodząca z 1709 r., składająca się z 3 kościółów i 37 barokowych kapliczek.

Ciekawym obiektem jest wybudowany w latach 1934-1938 jeden z największych w Europie amfiteatr skalny, obliczony na 7 000 miejsc, powstały w miejscu nieczynnego kamieniołomu. W 1955 r. został on zwieńczony Pomnikiem Czynu Powstańczego autorstwa Xawerego Dunikowskiego, upamiętniającym walkę Polaków o powrót do Macierzy. Na Górze Św. Anny znajduje się również Muzeum Czynu Powstańczego.

Walory przyrodnicze i kulturowe Parku Krajobrazowego „Góra Św. Anny” pozwalają uznać ten rejon za niezwykle interesujący nie tylko w skali województwa, ale i kraju.

1. A kuku na bruku / Tomasz Tosza // *Gaz. Wybor.* - 1998, nr 130, s. 20-21
Reportaż dot. obrony Parku Krajobrazowego „Góra Św. Anny”
2. Asfalt znika – zniszczenia zostają : Ilbau Kirchner naprawia szkody wyrządzone na Górze św. Anny / A. - Il. // *Więści Krapkow.* - 2001, nr 34, s. 6
3. Ekologiczny skandal / Magdalena Kaczor. - Il. // *Gaz. Opol.* - 2001, nr 32, s. 2
Zalanie asfaltem drogi na terenie Parku Krajobrazowego „Góra Świętej Anny”
4. Golgota – Wisielec – Biesiec / Jerzy Szołtysek. - Il. // *Rocz. Ziemi Krapkow.* - 2002, s. 213-215
5. Golgota – Wisielec – Biesiec / Jerzy Szołtysek. - Il., mapa // *Więści Krapkow.* - 2002, nr 21, s. 16
Walory turystyczne rezerwatu leśnego „Biesiec” położonego na terenie Parku Krajobrazowego „Góra Świętej Anny”
6. Góra św. Anny / red. Roman Hławacz ; aut. tekstów Jozafat Roman Gohly, Wiesław Lesiuk, Krzysztof Spalek ; tł. Andrzej Szypułski. - Opole : Oficyna Piastowska, 2003. - 158 s.
sygn. 17166 Ś

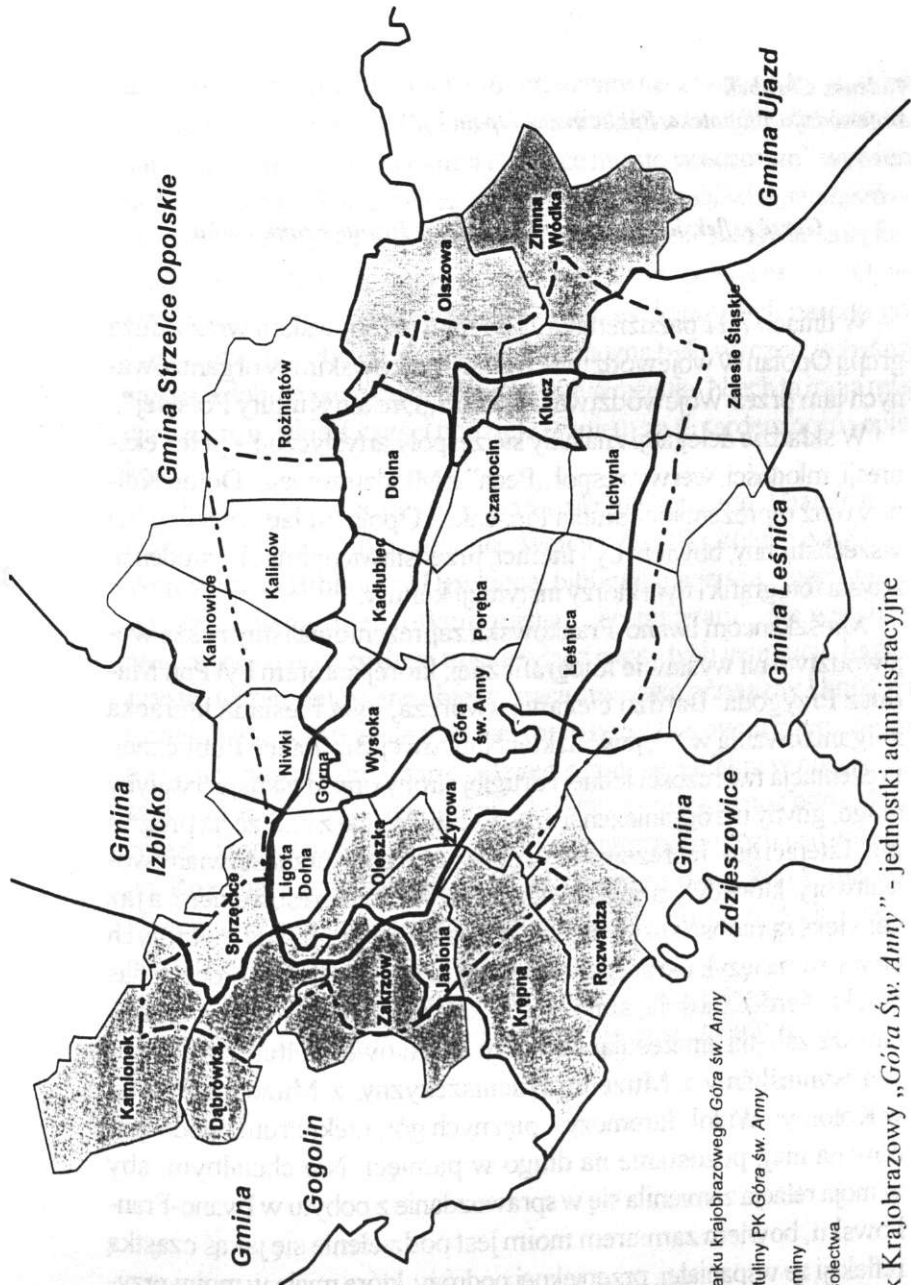
7. Krajobraz z architekturą / Zygmunt Nowak // *N. Tryb. Opol.* - 1995, nr 54, s. 1, 5
8. Las pełen asfaltu : firma Ilbau Kirchner budująca autostradę, nielegalnie składowała odpady w Parku Krajobrazowym Góra Św. Anny / A. - Il. // *Więści Krapkow.* - 2001, nr 33, s. 6
9. Na spotkanie wartości Parku Krajobrazowego Góra św. Anny / Anna Chwist. - Tab. // *Śl. Opol.* - 1999, nr 3, s. 1-4
10. Natura autostrady : opolska przyroda i krajobrazy / Krzysztof Spalek. - Il. // *Gaz. Wybor.* - 2002, nr 131, dod. *Gaz. Wybor. Opole*, s. 5
11. Ochrona przyrody na Śląsku Opolskim / Eugeniusz Kuźniewski. - Opole : Państw. Instytut Naukowy. Instytut Śląski, 1996. - 131 s. sygn. 15043 ś
12. Park Krajobrazowy „Góra św. Anny”. - Il. - (Przyroda w województwie) // *Gaz. Opol. Dzień na Opol.* - 2000, nr 203, s. 19
13. Park Krajobrazowy „Góra św. Anny” : walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe / red. nauk. Krystyna Dubel. - Opole : Opol. Centrum Edukacji Ekologicznej, 1998. - 176 s. sygn. B R - 257, 15349
14. Pod Oleszką wyasfaltowali las : dziesiątki ton odpadów asfaltowych z budowy autostrady wywieziono potajemnie do lasu i położono na leśną drogę w parku krajobrazowym Góra Świętej Anny / Krzysztof Zyzik. - Il. // *N. Tryb. Opol.* - 2001, nr 183, s. 3 ; nr 186, s. 4
15. Pod wulkanem : opolska przyroda i krajobrazy : Góra Św. Anny / Krzysztof Spalek. - Il. // *Gaz. Wybor.* - 2003, nr 97, dod. *Gaz. Wybor. Opole*, s. 5
16. Poradnik ekologiczny 2004 : materiały wypracowane przez uczestników warsztatów zorganizowanych w programie „Edukacja ekologiczna w powiecie strzeleckim” / red. Sabina Knopik, Waldemar

Gaida, Henryk Mielcarz ; Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Edukacji i Kultury w Powiecie Strzeleckim. - Strzelce Opolskie : Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Edukacji i Kultury w Powiecie Strzeleckim, 2004. - 36 s.

Z treści: Spalek Krzysztof: Blaski i cienie odcinka autostrady na terenie Parku Krajobrazowego Góra św. Anny; Stańczak Elżbieta: Wysypisko odpadów komunalnych w Szymiszowie

17. Proponowany Park Krajobrazowy „Góra św. Anny” / Krystyna Dubel. - Il. - Bibliogr. // *Kwart.Naucz.Opol.* - 1988, nr 4, s. 13-17
18. Przestrzenne formy ochrony przyrody w krajobrazie obszarów rolniczych województwa opolskiego : możliwość turystycznego wykorzystania / Krystyna Dubel. - Mapa., tab. - Bibliogr. // *Śl.Opol.* - 2001, nr 4, s. 11-23
Zawiera: ekosystemy i krajobrazy objęte ochroną w województwie opolskim, parki i ogrody zabytkowe, zadrzewianie
19. Rezerваты przyrody Opolszczyzny / Sylwia Nowak, Arkadiusz Nowak. - Mapa, tab. // *Przyr. i Człow.* - Z 7. - (1997), s. 129-167
20. Stan i perspektywy ochrony walorów Parku Krajobrazowego „Góra św. Anny” / Romuald Jończy, Maciej Wyszynski. - Il. // *Kal.Strzel.* - 2000, s. 160-164
21. Stan zachowania parków podworskich (wiejskich) usytuowanych na terenie parków krajobrazowych: Góra św. Anny i Góry Opawskie / Krystyna Dubel. - Rys. - Bibliogr. // *Przyr. i Człow.* - Z. 5. - (1995), s. 45-56
22. Tajemniczy Grafik : opolska przyroda i krajobrazy / Krzysztof Spalek. - Il. // *Gaz. Wybor.* - 2002, nr 92, dod. *Gaz. Wybor. Opole*, s. 5
23. Uwaga, autostrada! / Juliusz Stecki. - Il. // *N.Tryb.Opol.* - 1997, nr 210, s. 4

24. W królestwie buków i kwitnącej jabłoni / Jerzy Szoltysek. - Il. // *Gaz. Zdzieszow.* - 2000, nr 4, s. 10
Rezerwat leśny „Lesisko” na terenie Parku Krajobrazowego „Góra św. Anny”
25. Wiemy, co posiadamy / oprac. Kazimierz Sempruch. - Fot. // *Strzelec Opol.* - 1999, nr 22, s. 11
27. Wokół Góry św. Anny : krótka monografia gminy Leśnica / oprac. Jan Szulc ; współprac. Albert Lipnicki. - Leśnica : Urząd Miasta w Leśnicy, 1996. - 48 s.
svgn. 15216 Ś, B R - 126

Legenda

- granica parku krajobrazowego Góra św. Anny
- - - granica otuliny PK Góra św. Anny
- granica gminy
- - - granica sołectwa

Park Krajobrazowy „Góra Św. Anny” - jednostki administracyjne

Garść refleksji z dni kultury polskiej w Iwano-Frankowsku

W dniach 7-11 października 2004 roku przebywałem wraz z dużą grupą Opolan w województwie iwano-frankowskim w organizowanych tam przez Województwo Opolskie „Dniach Kultury Polskiej”.

W składzie delegacji znalazły się zespoły artystyczne – pełen ekspresji, młodości, werwy zespół „Pech” z Młodzieżowego Domu Kultury oraz reprezentanci Studia Piosenki z Opolu. Skład delegacji był wszechstronny, bowiem byli literaci, przedstawiciele nauki, studenci, artysta fotografik i dyrektorzy instytucji kultury.

Mieszkańcom Iwano-Frankowska zaprezentowaliśmy nasze województwo na wystawie fotograficznej, której autorem był Pan Mariusz Przygoda. Bardzo ciekawą, twórczą, była biesiada literacka zorganizowana w Wojewódzkiej Naukowej Bibliotece Publicznej. Prezentacja twórczości jednej i drugiej strony oraz dyskusje trwałyby długo, gdyby nie ograniczenia czasowe związane z realizacją programu. Literaci nasi reprezentujący różne pokolenia, przedstawiali swoje utwory, które były przyjmowane z dużym zainteresowaniem, a już największą radość sprawiły natychmiastowe przekłady niektórych utworów na język ukraiński. Gospodarze województwa otoczyli nas opieką, serdecznością, starali się w krótkim czasie pokazać najciekawsze zakątki, interesujące obiekty zabytkowe i kulturę. Moc wrażeń wynieśliśmy z Muzeum Huculszczyzny, z Muzeum Pisanki w Kołomyi. Widok Jaremczy – pięknych gór, rzeki Prutu, wodospadów na niej, pozostanie na długo w pamięci. Nie chciałbym, aby w moja relacja zamieniła się w sprawozdanie z pobytu w Iwano-Frankowsku, bowiem zamiarem moim jest podzielenie się jakąś częścią refleksji ze wspaniałej, przepięknej podróży, która miała w moim przypadku również konkretny cel – wyrażenie intencji współpracy mię-

dzy wojewódzkimi bibliotekami. Przyznam szczerze, że to, co zobaczyłem, urzekło mnie. Piękno Iwano-Frankowska (230 tys. mieszkańców), ciekawa architektura i „żyjące miasto wieczorem” wywiera duże wrażenie. Deptak przez nich nazywany żartobliwie „stumetrówką” żyje młodością, muzyką i szumem przepięknej, podświetlanej fontanny. No i ludzie, bo oni tworzą klimat, są bardzo serdeczni. Opiekunowie, jak i przypadkiem spotkani mieszkańcy, byli bardzo gościnni, otwarci, chcieli, to było widać i można było wyczuć, żebyśmy się czuli dobrze i wywieźli jak najlepsze wrażenia. Niech ta moja relacja będzie w jakiejś części podziękowaniem za tę serdeczność i opiekę.

Chciałbym wrócić na swoje podwórko biblioteczne. Miałem możliwość obejrzenia kilku bibliotek: Wojewódzką Bibliotekę Naukową, Wojewódzką Bibliotekę Dziecięcą, bibliotekę wiejską – oczywiście wszystkie w bardzo krótkim czasie – „bo program”, ale wszędzie rzuciła mi się w oczy duża troska władz o losy tych instytucji. Ładne, czyste, wyremontowane obiekty mają stwarzać przyjazny klimat dla czytelników. Krótka, ale twórcza rozmowa z kierownictwem biblioteki i bibliotekarzami, mam nadzieję, przyniesie efekty w naszej dalszej współpracy. Z naszej strony, chcielibyśmy wspomóc oddział obcojęzyczny w tamtej bibliotece w uzupełnieniu księgozbioru polskiego. Rozwijająca się filologia polska na Uniwersytecie Przykarpacim i Iwanofrankowskim, jak i grupa Polaków tam mieszkających na pewno stałaby się ich odbiorcami.

Pierwsza wizyta na pewno nie spełniała wszystkich oczekiwań, (brak czasu, napięty program), ale jest nadzieja na powrót tam.

Teresa Hruby

Namysłowski Ośrodek Kultury – Biblioteka Publiczna

„Cała Polska Czyta Dzieciom”

Akcja Fundacji ABC-XXI – Program Zdrowia Emocjonalnego

Biblioteka Publiczna wspólnie z Przedszkolem Nr 3 w Namysłowie rozpoczęła w dniu 31 maja 2004 roku, trwający do 4 czerwca, Tydzień Czytania Dzieciom.

Burmistrz Namysłowa, pan Krzysztof Kuchczyński, przeczytał dzieciom fragment przygód Kubusia Puchatka, inaugurując tym samym III Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom w Namysłowie; tegoroczna akcja odbywała się pod hasłem „Codzienne czytanie dziecku najlepszą inwestycją w jego przyszłość”.

Gościem specjalnym był nie tylko burmistrz Namysłowa, również pani Janina Skrok – Naczelnik Wydziału Oświaty i Kultury czytała dzieciom swoje ulubione bajki, które czyta również wnukom, m.in. bajkę pt. „Kot w butach”. Pani Grażyna Burkiewicz – Inspektor do spraw przedszkoli i szkół U.M. przedstawiła dzieciom przygody Franklina – sympatycznego żółwia, uwielbianego przez dzieci na całym świecie, którego można spotkać w serialu telewizyjnym i na kartach kolorowych książeczek. Nasi goście byli tłumnie oblegani przez przedszkolaki, które z ogromnym zaciekawieniem słuchały kolejnych opowieści.

Największą atrakcją dla dzieci były słodkie prezenty oraz książeczki, które otrzymały w prezencie od zaproszonych gości.

Przez kolejne dni podróżowaliśmy po krainach i miejscach ulubionych przez Koziółka Matołka. Po zaczarowanym, pełnym niesamowitych przygód świecie oprowadzali nas aktorzy z grupy teatralnej

„Bez Atu”, działającej przy NOK oraz panie bibliotekarki z Biblioteki Publicznej.

Tydzień czytania zakończyła pani Teresa Ceglecka-Zielonka – Przewodnicząca Rady Miejskiej w Namysłowie, również swoją ulubioną bajką.

Wspólne głośne czytanie dziecku rozwija język, wzbogaca słownictwo, uczy mówienia i słuchania, doskonali pamięć, zapobiega uzależnieniu od telewizji i komputera, buduje mocną więź między dzieckiem a dorosłym. Kształtuje nawyk czytania i zdobywania wiedzy na całe życie.

Namysłowskie biblioteczne spotkania z książką są najlepszym dowodem na to, że można budować więzi między najmłodszymi a dorosłymi członkami naszej „Małej Ojczyzny” – małej społeczności lokalnej. Praca bibliotekarzy, nauczycieli, dyrektorów szkół oraz wszystkich zainteresowanych przynosi dobre efekty w rozwijaniu czytelnictwa i jest doskonałą inwestycją w ich rozwój emocjonalny i intelektualny.

Tydzień Bibliotek w Namysłowie

Ogólnokrajowa akcja promocji bibliotek, książki i czytelnictwa obchodzona była z inicjatywy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich pod hasłem „Biblioteki w Europie były zawsze” w dniach 8-15 maja.

Celem jej było przybliżenie społeczeństwu roli i znaczenia czytelnictwa oraz bibliotek w życiu społeczno-gospodarczym kraju. Społeczności lokalne w ramach Tygodnia Bibliotek miały okazję bliżej zapoznać się z kulturotwórczą rolą bibliotek oraz ich różnorodną ofertą promocyjną.

Biblioteka Publiczna w Namysłowie przygotowała tygodniowy program tych obchodów, zapraszając do udziału w konkursach, turniejach, inscenizacjach, zajęciach plastycznych, teatralnych. Literackich oraz imprezach integracyjnych społeczność lokalną najmłodszych uczestników z przedszkoli, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych, średnich oraz dorosłych czytelników biblioteki całego powiatu

namysłowskiego.

Rozpoczęto go 7 maja X. edycją konkursu historycznego pt. „Dzieje Namysłowa”. W konkursie tym wzięli udział uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych. Równocześnie tego samego dnia przeprowadzono turniej czytelniczy pod tytułem „W krainie baśni braci Grimm”, w którym wzięli udział uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 5 w Namysłowie.

8 maja – uczestnicy konkursu plastycznego pt. „Moja ulubiona książka, mój ulubiony bohater” oraz na ekslibris biblioteki otrzymali nagrody i wyróżnienia

10 maja – odbyło się pasowanie uczniów klas pierwszych na czytelnika biblioteki. Łącznie 40 pierwszoklasistów ze Szkoły Podstawowej Nr 3 i Nr 5 w Namysłowie wzięło udział w programie pasowania na „Rycerza Książek” przygotowanym przez dzieci ze Szkoły Podstawowej w Kamiennej pod kierunkiem pani Małgorzaty Rybitwy.

11 maja uroczystość z okazji „Dnia Bibliotekarza” z udziałem władz gminnych i powiatowych zaproszonych gości oraz bibliotekarzy z bibliotek gminnych, szkolnych, gimnazjalnych oraz szkół średnich powiatu namysłowskiego.

Teresa Hruby, kustosz Biblioteki Publicznej w Namysłowie, zwróciła uwagę na rolę i znaczenie działalności bibliotek jako centrum informacji, edukacji, kultury i centrum społecznego oraz na kierunki działalności bibliotek w Unii Europejskiej – przede wszystkim ukierunkowanie na strategię „społeczeństwa informacyjnego”, na edukację społeczeństwa, kształcenie ustawiczne, umacnianie demokracji i państwa obywatelskiego oraz wspieranie kulturowego zróżnicowania, wspieranie poczucia więzi lokalnej, historii małych ojczyzn” w coraz bardziej zglobalizowanym świecie poprzez nowoczesne środki przekazu z dostępem do internetu z wykorzystaniem elektronicznych nośników cyfrowych. Bibliotekarze bibliotek gminnych z Pokoju, Domaszowic, Świerczowa, Wilkowa oraz Namysłowa otrzymali z rąk pana starosty Andrzeja Spora listy gratulacyjne oraz pamiątkowe

nagrody rzeczowe za pracę na rzecz krzewienia czytelnictwa i popularyzacji książki w środowiskach wiejskich.

12 maja – uczniowie z Gimnazjum Nr 2 w Namysłowie wraz z panią Danutą Alicją Okularczyk przygotowali i przeprowadzili zajęcia plastyczne, na których to dzieci za pomocą różnych technik plastycznych wykonały zakładki, strony tytułowe oraz ilustracje do książek. Efekty tych zajęć można oglądać na wystawie.

13 maja – dzień teatralnych prezentacji grup przedszkolnych.

14 maja – warsztaty literackie z udziałem członków Klubu Młodych Twórców „Wena” pod kierunkiem pani Karoliny Turkiewicz-Suchanowskiej.

14 maja – warsztaty teatralne z udziałem grupy teatralnej „Bez Atu” przygotowanie sztuki Marka Modzelewskiego.

Święto Bibliotek to również okazja do podniesienia rangi zawodu bibliotekarza oraz zawodów kreujących książkę w jej edukacyjnym i informacyjnym obiegu. Wszystkim bibliotekarzom z okazji ich święta życzę niegasnących promieni słońca, wielu pięknych książek, nowoczesnych bibliotek oraz wielu czytelników.

Namysłowski Ośrodek Kultury – Biblioteka Publiczna otrzymał II Nagrodę w kategorii bibliotek w konkursie na najlepszy projekt programu działań w Tygodniu Bibliotek (maj 2004).

Prezentujemy szczegółowy program „Tygodnia Bibliotek” w Namysłowie 1-15 maja 2004 r.

1 maja

14.00 -18.00 Festyn sportowo rekreacyjny pod hasłem „My młodzi w Europie”. W programie: gry i zabawy, konkursy, quizy, zabawa dla dzieci.

7 maja

Konkurs historyczny „Dzieje Namysłowa”

godz. 10.00 – szkoły podstawowe, godz. 12.00 – gimnazja

godz. 10.00 – Turniej czytelniczy pt. „W krainie baśni braci Grimm”.

8 maja

Kiermasz książek

godz. 11.00 – Zajęcia teatralne z dziećmi

godz. 12.00 – Otwarcie wystawy:

– „Ekslibrisy Biblioteki Publicznej w Namysłowie”

– „Moja ulubiona książka, mój ulubiony bohater”

Wręczenie nagród i dyplomów laureatom konkursów plastycznych.

9 maja (niedziela)

godz. 10.00 – „Dzień otwarty dla czytelników”.

10 maja

Pasowanie uczniów klas pierwszych na czytelnika biblioteki.

I grupa godz. 9.30, II grupa godz. 11.00

11 maja

godz. 11.00

Obchody „Dnia Bibliotekarza”

Spotkanie bibliotekarzy powiatu namysłowskiego oraz zaproszonych gości z udziałem władz gminnych i powiatowych.

„Laurka dla bibliotekarzy” — program z udziałem dzieci (Występ grupy Biedronki, inscenizacja pt. „Kopciuszek” w wykonaniu dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr 5 w Namysłowie)

„Biblioteki w Unii Europejskiej” – refleksje na temat bibliotek w Unii Europejskiej, przykłady działalności bibliotek.

– Wręczenie nagród i dyplomów bibliotekarzom

12 maja

godz. 10.00 Warsztaty plastyczne dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych

– ilustracje do książek, zakładki do książek, projekt okładki do książek

13 maja

godz. 10.30 – „Najpiękniejsze bajki i baśnie”

Inscenizacje teatralne w wykonaniu grup przedszkolnych.

14 maja

godz. 15.00 – Namysłowskie spotkania z literaturą”

Warsztaty literackie prowadzone przez panią K. Turkiewicz-Suchanowską z udziałem członków Klubu Młodych Twórców „WENA” dla dzieci i młodzieży.

15 maja

godz. 10.00 – Warsztaty teatralne — spotkanie z grupą teatralną „Bez Atu” działająca przy Namysłowskim Ośrodku Kultury. Przygotowane sztuki pt. „Koronacja” Marka Modzelewskiego.

*Laureaci konkursu na najlepszy projekt programu działań
w Tygodniu Bibliotek (maj 2004) ¹*

W dniu 14 czerwca 2004 r. Jury Konkursu w składzie: Jan Wołosz, Elżbieta Stefańczyk, Ewa Stachowska-Musiał, Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, Witold Przybyszewski, Mieczysław Szyszko, Mikołaj J. Wachowicz przeanalizowali materiały nadesłane przez 35 spośród 38 nominatów. 3 podmioty nie dostarczyły sprawozdań.

Postanowiono przyznać:

W kategorii organizacji stowarzyszeniowej

- I Nagrodę dla Zarządu Oddziału SBP w Łodzi,*
- II Nagrodę dla Zarządu Okręgu Zachodniopomorskiego SBP w Szczecinie,*
- III Nagrodę dla Zarządu Oddziału SBP w Siedlcach,*
- I Wyróżnienie dla Rady Oddziału Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich w Lublinie, II Wyróżnienie dla Zarządu Oddziału SBP w Tarnobrzegu (województwo podkarpackie).*

W kategorii bibliotek

- I Nagrodę dla Rawickiej Biblioteki Publicznej (województwo wielkopolskie),*
- II Nagrodę dla Namysłowskiego Ośrodka Kultury – Biblioteki Publicznej (województwo opolskie),*

• *III Nagrodę ex aequo: dla Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Słubicach (województwo lubuskie) oraz Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Brodnicy (województwo kujawsko-pomorskie).*

• *I Wyróżnienie dla Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie (województwo małopolskie),*

• *II Wyróżnienie dla Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Warszawie – filia w Sochaczewie (województwo mazowieckie),*

• *III Wyróżnienie dla Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu*

• *IV Wyróżnienie dla Biblioteki Szkoły Filialnej w Salamonach (Zespół Szkół w Czajkowie, woj. wielkopolskie).*

¹ http://ebib.oss.wroc.pl/sbp/tydzien_bibliotek_laureaci.html

Gminna Biblioteka Publiczna w Olszance

Pogorzela

Dorośli dzieciom

W bibliotece w Pogorzeli po raz kolejny spotkali się miłośnicy dobrej książki dla dzieci. Tym razem w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom” spotkali się mieszkańcy Janowa i Pogorzeli. Bajki dzieciom czytały mieszkanki Janowa – radna Maria Babińska i Barbara Frącz z Rady Sołeckiej.

Maria Babińska czytała opowieści Jana Brzechwy „Szelmostwa lisa Witalisa”, a Barbara Frącz „Złoty warkocz” ze zbioru „Polskich legend i klechd”. Ich interpretacje były ciekawe. Dzieci się nie nudziły. Po uważnym wysłuchaniu baśni mogły wykazać się zdolnościami plastycznymi w konkursie pn. „Wakacje” i zręcznością we wspólnych zabawach. Mali mieszkańcy Janowa skorzystali też z okazji, by zapisać się do biblioteki.

Najbardziej wytrwali czekali jeszcze na otwarcie czytelní internete-

towej, mieszczącej się w tutejszej bibliotece. Na następne spotkanie dzieci zapowiadają niespodziankę.

Spotkanie w bibliotece

W ramach ogólnopolskiej akcji pod nazwą „Cała Polska czyta dzieciom” 5 lipca rozpoczął się cykl spotkań w bibliotece w Pogorzeli. Na pierwszym spotkaniu dzieciom czytali wiersze i bajki mieszkańcy Pogorzeli. Wśród zaproszonych gości znaleźli się sołtys wsi Pogorzela Tadeusz Guszpit, który przeczytał baśń H. Ch. Andersena pt. „Krzesełwo”. Małgorzata Kopij – czytała wierszyki M. Konopnickiej ze zbioru „Co słonko widziało”, Urszula Zalewska – wiersze różnych autorów i Henryk Adamowicz – wiersze Juliana Tuwima. Następnie dzieci recytowały wiersze i odpowiadały na pytania dotyczące literatury dziecięcej, przygotowane przez kierowniczkę Gminnej Biblioteki Publicznej w Olszance Bożenę Adamowicz. Dla dzieci, które przybyły na spotkanie, przygotowane były słodczyce, pieczywo i nagrody, które ufundowali sami czytający.

Do muzeum i Zoo

Pięćdziesięcioro dzieci z gminy Olszanka, skupiających się wokół bibliotek i spędzających tam czas, skorzystało z oferty swoich opiekunów i wyruszyło 10 sierpnia na jednodniową wycieczkę do Muzeum Wsi Opolskiej w Bierkowicach pod Opolem. Dzieci mogły zobaczyć, jak niegdyś wyglądały wiejskie zagrody, budowane głównie z drewna, pozbawione elektryczności i wszelkich wygód nowoczesnej cywilizacji. Naturalne otoczenie, szczególnie urocze o tej porze roku kwiaty i zioła potęgowały wrażenie podróży w czasie. Uczestnicy wycieczki mogli podziwiać spichlerze, kuźnię, młyn, chaty, kościółek, zobaczyć szkołę, do której uczęszczały dzieci przed ponad stu laty i poznać historię poszczególnych budowli oraz zwyczaje ich mieszkańców. Dzieci odwiedziły również opolski ogród zoologiczny, gdzie mogły zobaczyć różne egzotyczne gatunki zwierząt. W drodze po-

wrotnej główną atrakcją była wizyta w McDonaldzie. Pomimo zmęczenia i dokuczliwego upału wszyscy byli zadowoleni. Wycieczkę zorganizowali pracownicy bibliotek z terenu gminy Olszanka, a wyjazd zasponsorował Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Olszance.

Książka i teatr

Inscenizacją teatralną pt. „Wakacje” rozpoczęło się kolejne spotkanie z dziecięcą książką w bibliotece w Pogorzeli. W przedstawieniu wzięli udział: Estera Rosińska, Klaudia Muszyńska, Adam Rosiński, Dawid Noga, Adam i Marcin Wereszczyńscy, Filip Szczepański, a w role uczniów wcielili się Patryk Szczepański i Bożena Adamowicz.

Po przedstawieniu zaproszeni goście czytali wybrane baśnie i książeczki dla dzieci. Helena Klich przeczytała estońską baśń „Prządku złota”, przewodniczący Rady Gminy Zbigniew Sawicz przeczytał fragment baśni Marii Konopnickiej „O krasnoludkach i sierotce Marysi”, Barbara Wereszczyńska czytała wierszyki Jana Brzechwy „Koziołeczek”, „Wrona i ser” oraz „Tydzień”.

Cykl wakacyjnych spotkań z lekturą zakończyła emerytowana nauczycielka Danuta Bandrowska „Małą Syrenką” z serii „Najcudowniejsze bajki świata” i sołtys wsi Olszanka Wanda Galant czytając bajkę o zółwiu pt. „Franklin boi się burzy” i opowieść „Piotrus Pan”.

Odbył się też wcześniej zapowiadany konkurs recytatorski. Udział w nim wzięli: 3,5-letnia Kamilka, Estera oraz Adam i Marcin, którzy przedstawili „Pawła i Gawła”. Dzieci otrzymały nagrody książkowe, a mała Kamilka poczęstowała wszystkich słodyczkami.

Wakacje bez szkoły nie oznaczają jednak wakacji bez książki. Dla tych, którzy wolne dni spędzają z lekturą, został ogłoszony konkurs czytelniczy o tytuł „Najaktywniejszego wakacyjnego czytelnika”, który zostanie rozstrzygnięty na początku września.

Teatrzyk dla dzieci

W bibliotece w Krzyżowcach 7 lipca można było obejrzeć przedstawienie pt. „Śpiąca Królowa” w wykonaniu dzieci z Krzyżowic, przygotowanych przez Halinę Buczek. W przedstawieniu udział wzięły: Anna Bundyk, Agnieszka Chróścińska, Patrycja Rosińska, Natalia Śługocka, Klaudia Śługocka, Karolina Muszyńska, Małgorzata Pacak, Kamila Lotkiewicz, Łucja Grębosz, Krzysztof Smoleń i Olga Baszak. Po przedstawieniu nastąpiło rozdanie dyplomów i nagród laureatom konkursu „Poznaję siebie, rozumiem innych – uczę się, zwiędzam świat” ogłoszonego przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu oraz konkursu „Ilustrowany album o Unii Europejskiej” – organizowanego przez gminną bibliotekę w Olszance. Po rozdaniu nagród zostało zorganizowane ognisko, na którym dzieci piekły kiełbaski, bawiły się i śpiewały.

Bożena Adamowicz

Filia w Michałowie

Biblioteka dla każdego człowieka

*rozmowa z Ewą Grzebielską, kierowniczką Biblioteki w Michałowie **

– *Czy działalność biblioteki w Michałowie to tylko wypożyczanie książek?*

– Nie, nie tylko. Biblioteka w Michałowie jest filią Gminnej Biblioteki w Olszance. Oprócz podstawowej działalności polegającej na wypożyczaniu i udostępnianiu książek my, tu w bibliotece, szczerze pracujemy, czy to podczas ferii, czy podczas wakacji. Malujemy, palimy ogniska, organizujemy dyskoteki, wyjazdy, pikniki. Organizujemy zabawy karnawałowe. Jeździmy na przykład do lasu. Niedawno podczas ferii mieliśmy spotkanie z leśniczym, który oprócz opo-

* Rozmowa ukazała się 5.07.2004 r. w „*Panoramie Powiatu Brzeskiego*”

wieści o przyrodzie zagrał specjalnie dla nas na rogu.

– *Jak czytelnicy odbierają tę działalność?*

– Mamy konkurs aktywnego czytelnika. Dzieci nawzajem ze sobą konkurują i niekiedy wypożyczam do pięćdziesięciu książek dziennie. Oprócz tego, że się bawimy, palimy ogniska, robimy przeróżne konkursy, dzieci piszą nawet wiersze o Michałowie, robimy dyktanda, konkursy z lektur dla najmłodszych, coś dla upiększenia umysłów.

– *Jakie są plany związane z działalnością poza czytelnictwem na najbliższe dni, tygodnie?*

– Do końca maja będzie trwał konkurs gminny o Unii Europejskiej. Jest to konkurs ogłoszony przez gminną bibliotekę dla wszystkich bibliotek na ilustrowany album o Unii, w którym startują też nasze dzieci. Nasze plany są bardzo ambitne. Zawsze podczas ferii czy wakacji mamy wiele imprez i w związku z tym, że zbliżają się wakacje, też coś przygotowujemy.

– *Skąd pochodzą fundusze na te imprezy?*

– Staram się pozyskiwać fundusze z wszelkich źródeł, na przykład z komisji antyalkoholowej. Podczas wakacji mieliśmy konkurs na pracę o alkoholu, a na feriach o narkotykach. Dzieci wykonywały plakaty o tej tematyce.

– *Ilu czytelników ma biblioteka?*

– Na pewno jest ponad setka. Nie tylko w Michałowie, ale też na przykład w Ptakowic. Dziennie mam około dwudziestu, trzydziestu odwiedzin. Ruch jest na okrągło i nie tylko lektury dzieci wypożyczają, ale są to przeróżne książki. Dużo korzystają ze słowników, poradników, encyklopedii. Z biblioteki nie tylko korzystają dzieci. Również młodzież, osoby dorosłe i starsze.

– *Dziękuję za rozmowę*

Rozmawiał Rafał Ochociński

Baw się z nami wakacjami

Pod takim hasłem będą przebiegać tegoroczne wakacje w Bibliotece w Michałowie. Atrakcji przygotowanych na okres wolny od nauki szkolnej nie zabraknie. Już we wtorek 29 czerwca grupa dzieci z Michałowa miała okazję zobaczyć w Domu Kultury w Lewinie Brzeskim przedstawienie pt. „Szewc Dratewka”, w którym aktorami były dzieci i młodzież z Lewina. Po przedstawieniu dziewczętom z Michałowa najbardziej zapadł w pamięć rycerz, choć jak mówi Ewa Grzebielska, kierowniczka biblioteki i organizatorka wyjazdu, najbardziej podobał się wszystkim wóz strażacki, którym dzieci dojechały do Lewina.

Następnym ważnym wydarzeniem był wieczór bajek pod hasłem „Cała Polska czyta dzieciom”. W czwartek 1 lipca dorośli zaproszeni przez panią kierownik czytali bajki Brzechwy, Tuwima i innych autorów dziecięcych zgromadzonym w sali biblioteki. Wśród zaproszonych gości znaleźli się sołtys Zygmunt Słowikowski – czytał wiersze J. Tuwima „Okulary”, „Rzepka”, radny Michał Nesterowicz – J. Brzechwy „Samochwała”, M. Konopnickiej „Stefek Burczymucha”, radny Zdzisław Bernacki – J. Tuwima „Ptasie radio”, M. Konopnickiej „Co dzieci widziały w drodze”, nauczycielka Dorota Kiecak – J. Brzechwy „Leń”. Dzieci nie pozostały dłużne dorosłym i również czytały bajki.

„Dzieci były bardzo zadowolone, słuchały z wielkim zainteresowaniem i zaciekawieniem” – mówi Ewa Grzebielska. Wieczór był bardzo miły, uczestnicy, zarówno dorośli, jak i dzieci bardzo przeżywali czytane przez siebie i pozostałych teksty.

Oprócz tego przed nami jeszcze wiele wydarzeń. Już 10 lipca na boisku szkolnym w Michałowie zaplanowany jest dzień sportu. Rozgrywki toczyć się będą pod hasłem „Zachowaj trzeźwy umysł”. Wieczorem będzie ognisko i zabawa dla dzieci. W dniach od 14 do 18 lipca zaplanowany jest wyjazd na biwak harcerski, na który już zgłosiło się osiemnaścioro uczestników. Także planowana jest wycieczka rowerowa do Głębocka.

Jak nie zginąć w lesie?

Moc wrażeń i prawdziwych przeżyć, jakich nie sposób doświadczyć siedząc w domu przed telewizorem, doznały dzieci, które spędziły dużo czasu podczas zimowych ferii w wiejskiej bibliotece w Michałowie w gm. Olszanka.

Biblioteka całymi niemal dniami łącznie z sobotą tętniła życiem wesołym i momentami gwarnym, stała się przy tym trochę świetlicą i domem kultury jednocześnie.

Ewa Grzebielska, bibliotekarz i opiekun, kocha swoją pracę, a dziećmi zajmuje się z wielkim zamiłowaniem i oddaniem. W efekcie tam, gdzie do miasta jest daleko, gdzie trudno o gry, video, komputer itp., tam pozostały stare, ale jakże sprawdzone sposoby spędzania wolnego czasu przez dzieci: czytanie bajek z podziałem na role, zabawy językowe, skecze, zajęcia plastyczne z papierowymi fantazjami i fantastyczne wycieczki, pełne przygody, radości i jakże poznawcze.

O tym, jak nie zgubić się w lesie oraz jak sobie poradzić, gdy się to już stanie, niezwykle barwnie opowiadał dzieciom podczas wycieczki do lasu leśniczy Jerzy Dwojak z leśniczówki Głębocko. Pokazywał dzieciom róg myśliwski, a chętnych wtajemniczył nawet w sztukę jego zadęcia. Wrażenie robiły piękne poroża – myśliwskie trofea, które można było oglądać.

Leśniczy opowiadał o bogactwie lasu, wymienił aż 15 gatunków drzew, jakie dzieci mogły spotkać wokół siebie, przestrzegał przed niebezpieczeństwami i zwracał uwagę, jak należy się w lesie zachować. Gorąca herbata i pieczone kielbaski na ognisku były gwoździem programu. Uszczęśliwione i obdarowane karmą dla ptaszków dzieci wróciły do domów. Mogły sobie w karmniku lub nieopodał okna powiesić nadziewane ziarnem pyzy, by cieszyć się obecnością skrzydlatych przyjaciół.

Nie obyło się także bez poważniejszych spraw – na feriach została ogłoszona akcja antynarkotykowa. Prócz broszurek, z jakimi dzieci

się zapoznały, został rozpisany konkurs plastyczny na plakat. Dzieła pełne ekspresji i różnorodnych form wyrazu warte upamiętnienia stworzyli: Tomasz Soboń, Małgorzata Kiepas, Marta Rosińska, Ewa Rosińska i Beata Czoba.

Na feriach przy michałowskiej filii bibliotecznej, dzięki pięknej śnieżnej sannie, nie obyło się także bez kuligu i – rzecz naturalna – dyskoteki z konkursami. Tańce z balonikami, mumie i konkursy z odpinanymi klamerkami cieszyły wszystkich.

Dzieci już cieszą się z zaproszenia, jakie otrzymały od leśniczego na wakacyjną wycieczkę. Będą na pewno na nią czekały.

Przy tej okazji należy wyrazić wielkie podziękowanie dla Gminnej Komisji Profilaktyki Antyalkoholowej za wsparcie działań nawet nie-dużą kwotą. (JK)

KONFERENCJE

Krzysztof Koss

Oddział Muzyczny WBP w Opolu

*Komunikat z konferencji
„Dzisiejszy aspekt polskiej muzyki religijnej”,
Gniezno 21-22 listopada 2003 r.*

W dniach 21-22 listopada 2003 r. odbyła się w Gnieźnie Sesja muzykologiczna, której tematem był: „Dzisiejszy kształt polskiej muzyki religijnej”. Sesję zorganizowała Archidiecezjalna Komisja ds. śpiewu, muzyki kościelnej i służby liturgicznej w Gnieźnie oraz Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polska Grupa Narodowa IAML.

Konferencja odbywała się w sali budynku Muzeum Archidiecezjalnego przy Katedrze gnieźnieńskiej a zaproszenie do wzięcia w niej udziału skierowano do organistów, muzyków, miłośników muzyki i bibliotekarzy muzycznych.

W pierwszym dniu spotkania zaprezentowano blok referatów dotyczących muzyki religijnej: zakresom gromadzenia, sposobom opracowania dokumentów muzycznych i dźwiękowych, prezentacji pracy w swojej bibliotece. Dzień następny poświęcono na zwiedzanie Biblioteki i Archiwum Kapitulnego, Muzeum, Katedry oraz wyjazd na Ostrów Lednicki. Wszystko to miało posłużyć do nawiązania wzajemnych kontaktów pomiędzy pracownikami poszczególnych bibliotek publicznych.

Konferencję otworzył referat ks. Stanisława Zięby z Gdańska nt. Sacrum i profanum w muzyce religijnej, następnie znany organista, muzyk, kompozytor, autorytet w swojej dziedzinie prof. Marian Sawa podzielił się z uczestnikami swoimi przemyśleniami dotyczącymi „Wła-

snego sacrum i...”, w życiu i swojej twórczości.

Czesław Grajewski z Torunia przedstawił „Granice twórczości muzyka kościelnego w świetle dokumentów posoborowych”.

Druga część referatów zaprezentowanych przez przedstawicieli poszczególnych działów Biblioteki Narodowej, zajmujących się zbiorami muzycznymi, dotyczyła aspektu religijnego w tych zbiorach stanowiących zasób Narodowej Książnicy.

Katarzyna Janczewska-Sołomko – adiunkt z Działu Dokumentów Dźwiękowych BN przedstawiła szczegółowo fonograficzne polonika religijne do 1918 r. (liczny zbiór tych nagrań stanowią utwory związane z kulturą i religią. Nagrania dokonane na rolkach pianolowych (perforowane paski), walcach fonograficznych (wykonanych z masy woskowej), płytach gramofonowych (najstarsze wykonane z szelaku, późniejsze – winylowe).

Na koniec referatu odbyła się prezentacja fragmentów nagrań z lat 1900-1912. Choć jakość tych nagrań, co zrozumiałe ze względu na ich wiek, pozostawiała wiele do życzenia, to jednak stanowią one bezcenne zabytki kultury i fonografii.

Maria Wróblewska – kierownik Zakładu Zbiorów Dźwiękowych i Audiowizualnych BN wygłosiła referat dotyczący ochrony dokumentów dźwiękowych, sposobów ich zabezpieczania i przechowywania.

Jolanta Byczkowska-Sztaba – Polskie Centrum RISM (Katalog centralny rękopisów muzycznych) przy Zakładzie Zbiorów Muzycznych Biblioteki Narodowej przedstawiła stan prac dotyczących dokumentacji tj. inwentaryzacji, mikrofilmowania oraz zabezpieczania zachowanych kolekcji muzyki religijnej.

Mariola Nałęcz z Zakładu Zbiorów Muzycznych BN zapoznała uczestników z całokształtem spraw związanych z gromadzeniem, opracowaniem, udostępnianiem i ochroną zbiorów muzyki religijnej w Bibliotece Narodowej.

W toku spotkania zaprezentowano również działalność Studium Organistowskiego w Archidiecezji gnieźnieńskiej.

Dzień zakończyła wspólna Msza św. w Bazylice Prymasowskiej, a po niej koncert z cyklu „Verba Sacra” oraz okolicznościowy koncert zespołu młodzieżowego działającego przy Katedrze gnieźnieńskiej.

W drugim dniu spotkania uczestnicy mieli okazję do szczegółowego zwiedzenia Katedry gnieźnieńskiej z kryptą Prymasów Polski m.in.: Ignacego Potockiego, Jana Łaskiego, Konfesji św. Wojciecha, słynnych Drzwi gnieźnieńskich oraz podziemia katedry z zachowanymi fragmentami pierwotnych świątyń na tym miejscu.

Kolejnym obiektem udostępnionym uczestnikom konferencji było Muzeum oraz Archiwum Archidiecezjalne.

W Muzeum można było zapoznać się m.in. z figurami świętych, kielichami, ornatami, korporałami oraz pierścieniami biskupimi, obrazami, portretami natrumiennymi słynnych dostojników kościelnych oraz pamiątkami z wojaży zagranicznych Prymasów do Stanów Zjednoczonych, Australii, Afryki i in. Ciekawostką był pierścień Jana XXIII oraz łańcuch z pieczęcią, zamykający konklawe podczas którego wybrano tego papieża.

Zwiedzanie Archiwum Archidiecezjalnego pozostawiło wśród bibliotekarzy niezatarte wrażenie, gdyż mogli namacalnie zapoznać się z niedostępnymi zwykłym śmiertelnikom zbiorami inkunabułów, pięknie złożonych graduałów i innymi zbiorami, tj. zbiorami numizmatycznymi, wśród których można było zobaczyć m.in. najcenniejsze monety z czasów Chrystusa, Poncjusza Piłata czy Tyberiusza: szeląg oraz tzw. „wdowi grosz”.

Wizyta w Muzeum pierwszych Piastów polskich na Ostrowie Lednickim, objętym całowicie ochroną konserwatorską, gdzie można było zobaczyć pozostałości pałacu pierwszych Piastów oraz teren Muzeum etnograficznego i teren dorocznych spotkań młodzieży na polach lednickich zakończyła pobyt w Gnieźnie.

Sesja muzykologiczna dała okazję do nawiązania nowych, cennych kontaktów oraz obraz dzisiejszego kształtu polskiej muzyki religijnej.

Hanna Jamry

Dział Informacyjno-Bibliograficzny WBP w Opolu

„Bibliografia województwa a bibliografia powiatu”
ogólnopolskie seminarium w Opolu, 2-3 czerwca 2004 r.

Problemy współpracy wojewódzkich i powiatowych bibliotek publicznych nad tworzeniem bibliografii regionalnych były tematem czerwcowego, ogólnopolskiego spotkania zorganizowanego przez Dział Informacyjno-Bibliograficzny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu. Jednocześnie było to XVI spotkanie Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej działającego przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, w skład którego wchodzi także biblioteka opolska.

W seminarium uczestniczyło 43. przedstawicieli wojewódzkich, miejskich i powiatowych bibliotek publicznych z całego kraju, sekretarz generalny SBP Elżbieta Stefańczyk, będąca jednocześnie przewodniczącą Zespołu oraz dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu Tadeusz Chrobak, który powitał wszystkich przybyłych gości. Obrady rozpoczęło wystąpienie kierownika Działu Informacyjno-Bibliograficznego Anny Śliwińskiej, która omówiła działalność informacyjną WBP w Opolu zwracając szczególnie uwagę na wielofunkcyjność i wieloaspektowość usług informacyjnych biblioteki w dobie komputeryzacji. Podsumowanie kilkuletniej współpracy między WBP w Opolu a bibliotekami powiatowymi nad tworzeniem bibliografii regionalnej przedstawiła Hanna Jamry. W dalszej części spotkania opolskie biblioteki dzieliły się swoimi doświadczeniami w tworzeniu bibliografii powiatów: Ewa Ledwoń przedstawiła „Bibliografię powiatu opolskiego” a Barbara Matusiewicz „Bibliografię powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego”. Drugą część spotkania zajęły wypowiedzi reprezentantów największych bibliotek wojewódzkich w kraju dotyczące współpracy bibliotek nad tworzeniem bibliografii województwa i powiatów, byli to: Krzysztof Janczewski z Biblioteki m.st. Warszawy, Bożena Lech-Jabłońska z WBP w Lublinie, Joanna Kantyka

z WiMBP w Łodzi, Beata Nowak z WBP w Poznaniu, Joanna Gawska z WBP we Wrocławiu i Bożena Wilamowska z WBP w Toruniu. Popołudnie nasi goście spędzili na zwiedzaniu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kędzierzynie-Koźlu oraz zapoznaniu się z bibliograficzną regionalną bazą komputerową. Wieczorem, w zamku w Rogowie Opolskim Mirosława Koćwin, kierownik Oddziału Zbiorów Specjalnych i Zabytkowych prezentowała najcenniejsze zbiory biblioteki: starodruki, rękopisy i kartografię zabytkową, a dyrektor Tadeusz Chrobak prowadził gości po zabytkowym rogowskim parku.

W następnym dniu Elżbieta Stefańczyk omówiła prace i dokonania Zespołu w bieżącym roku, poinformowała obecnych o najbliższych spotkaniach, konferencjach, warsztatach bibliograficznych. W dalszej części spotkania Hanna Jamry przedstawiła metodykę opracowania „Bibliografii Województwa Opolskiego” oraz zaprezentowała bazę danych „Województwo opolskie” przygotowywaną w systemie SOWA II. Spotkanie zakończyło się zwiedzaniem wszystkich agend opolskiej biblioteki.

NOWOŚCIO ŚLĄSKU OPOLSKIM

propozycje do księgozbioru podręcznego

Dzik Jerzy, Sulej Tomasz : Pierwszy polski dinozaur : Krasiejów. - Opole : Śląskie Wydaw. „ADAN”, 2004. - 88 s. : il. kolor. - (Przyroda Opolska). - Bibliogr. s. 78-79

Album zapoznaje czytelników z wykopaliskami prowadzonymi w Krasiejowie w latach 2000-2002 przez zespół badaczy z Instytutu Paleobiologii PAN w Warszawie. Książkę uzupełniają konспекty lekcji o dinozaurach.

Gaworski Marek : Zamek i park w Strzelcach Opolskich. - Opole : Wydaw. MS, 2004. - 107, [1] s. : il. - Bibliogr. s. 72

Książka stanowi studium historyczne, przywołujące postaci mieszkańców i gospodarzy zamku i parku strzeleckiego od początku XIV w. do stycznia 1945 r., kiedy to opuszczające Strzelce wojska radzieckie podpaliły miasto i zamek. Tekstowi towarzyszą unikatowe stare fotografie, które autor zgromadził docierając do potomków dawnych właścicieli zamku, mieszkających obecnie w Niemczech.

Glaeser Zygfryd : Kamień Śląski : szmaragd opolskiej ziemi. - Opole : Wydaw. św. Krzyża, 2004. - 111 s. : il. - Bibliogr. s. 107-111, Obsah, Zsfg

Kamień Śląski to ważne miejsce w topografii i topologii regionu. Niniejsza książka sygnalizuje najistotniejsze fakty z przeszłości Kamienia i ukazuje jego dzisiejszą sytuację. Powodem jej przygotowania jest jubileusz 900-lecia miejscowości.

Jończy Romuald : Migracje zarobkowe ludności autochtonicznej z województwa opolskiego : studium ekonomicznych determinantów i konsekwencji. - Opole : Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, 2003. - 292 s. : mapy, tab., wykr. - (Studia i Monografie ; nr 264). - Bibliogr. s. 273-285

Województwo opolskie należy do tego obszaru Polski, z którego dochodzi do największej migracji do państw Unii Europejskiej, zwłaszcza migracji zarobkowej.

Badania prowadzone nad zbiorowością migrantów zarobkowych z Opolszczyzny mają nie tylko regionalny, ale i europejski wymiar. Na ich podstawie można prognozować zachowanie naszego społeczeństwa po wstąpieniu do Unii Europejskiej.

Migała Mariusz : Uzdrowisko Bad Ziegenhals (Głuchołazy) na tle pobliskich kurortów w XIX oraz I połowie XX wieku i jego znaczenie dla rozwoju lecznictwa na Śląsku. - Opole : Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2003. - 183 s. : il.. - (Studia i Monografie ; z. 143). - Bibliogr. s. 157-165. Summ. Zsfg

W XIX wieku na Śląsku Opolskim działało kilka uzdrowisk. Były to kurorty w Trzebini k. Prudnika, Grabinie k. Niemodlina, Zdrój Henryka

k. Nysy i w Głuchołazach. Trzy pierwsze w początku XX wieku przestały funkcjonować. Historia uzdrowiska w Głuchołazach trwała około 70 lat i pozostawiła po sobie trwałe ślady do dnia dzisiejszego. Zamierzeniem autora było „by niniejsza monografia stała się zaczątkiem przywrócenia Głuchołazom statusu miasta uzdrowiskowego”.

Moja mała Ojczyzna : historia lokalna powiatu strzeleckiego / Starostwo Powiatowe w Strzelcach Opolskich, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej. - Strzelce Opolskie : Starostwo Powiatowe w Strzelcach Opolskich ; Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, 2003. - 116, [3] s., tabl. kolor. : il. - Bibliogr. przy rozdz.

Publikacja jest zbiorem wykładów wygłoszonych do mieszkańców ziemi strzeleckiej, poświęconych wybranym tematom z zakresu historii najbliższego otoczenia, m.in.: szkolnictwu w Zawadzkiem, badaniom archeologicznym, rodom szlacheckim, Kościołowi, wydarzeniom roku 1945 w powiecie strzeleckim.

Niemcy górnośląscy : leksykon biograficzny / oprac. Łukasz Kuś. - Gliwice - Opole : Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, 2004. - 166 s, il., portr. - Bibliogr. s. 164-166

Jest to pozycja, która powinna znaleźć się w księgozbiornym podręcznym każdej biblioteki. Prezentuje biogramy 119 Niemców górnośląskich: księży, urzędników, polityków, przedsiębiorców, naukowców, muzyków, malarzy, rzeźbiarzy,

aktorów i sportowców, którzy ze Śląskiem m.in. Opolskim związani są bądź miejscem urodzenia, edukacji, bądź terenem działalności. Są to postaci, które swoimi dokonaniem rozślawiły ten region w świecie.

Niepełnosprawni czy sprawni inaczej - partnerstwo zamiast wykluczenia społecznego : materiały z Ogólnopolskiej Konferencji, Kędzierzyn-Koźle, 16-17.10.2003 r. / pod red. nauk. Edwarda Nycza ; Uniwersytet Opolski ; Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ; Starostwo Powiatowe w Kędzierzynie-Koźlu. - Opole : Wydaw. Instytut Śląski, 2003. - 189, [2] s. : il., wyk.

Wychodząc naprzeciw inicjatywom związanym z obchodami w Polsce Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych i lokalnemu zapotrzebowaniu na podjęcie tego tematu zorganizowano w Kędzierzynie-Koźlu konferencję, która zgromadziła władze państwowe i samorządowe różnych szczebli, naukowców oraz osoby niepełnosprawne. Ważną częścią książki są świadectwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin, ukazujące kontakt z ludźmi i instytucjami oraz liczne lokalne przykłady budowania partnerstwa społecznego.

Pół wieku MDK-u : [monografia Młodzieżowego Domu Kultury w Opolu 1954-2004] / zespół red. Elżbieta Marcynyszyn [i in.]. - Opole : Młodzieżowy Dom Kultury, 2004. - 192 s., [8] s. tabl.

Jedna z najbardziej znanych placówek wychowa-

nia pozaszkolnego, która od 50 lat służy mieszkańcom Opola. W książce wypowiadają się nauczyciele prowadzący kluby, koła zainteresowań, zespoły m.in. Chór „Legenda”, zespół tańca „Adena”, „Pech”.

Sacra silentii provincia : 800 lat powstania dziedzicznego księstwa opolskiego (1202-2002) / pod red. Anny Pobóg-Lenartowicz. - Opole : Redakcja Wydawnictwa Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 2003. - 169 s. : il. - (Z Dziejów Kultury Chrześcijańskiej na Śląsku ; 27)

Niniejszy tom, będący pokłosiem ogólnopolskiej konferencji naukowej, jest próbą ukazania narodzin księstwa opolskiego i jego rozwoju do połowy XIII wieku. Czytelnik znajdzie w nim artykuły dotyczące ziemi opolsko-raciborskiej we wczesnym średniowieczu widzianej z perspektywy archeologa i historyka, przydomków i tytułury pierwszych książąt opolskich, starostw kościelnych w księstwie opolsko-raciborskim, lokacji Opola i fortyfikacji miejskich, polityki monetarnej księcia Władysława I Opolskiego i najstarszych dokumentów książąt opolskich.

Turkiewicz-Suchanowska Karolina : Anioły, żywioły, komety. - Opole : Wydaw. Instytut Śląski, 2004. - 82, [2] s.

To już trzynasty tomik poetycki opolskiej literatki. Karolina Turkiewicz-Suchanowska, z wykształcenia polonistka, mieszka w Namysłowie i opiekuje się istniejącym przy tamtejszej bibliotece Klubem Młodych Twórców „WENA”. Jest również au-

torką trzech powieści: „Gdzie pałą bzy”, „Nie zdradziłam”, „Nadzieja”, ponadto drukiem ukazały się jej zbiory opowiadań: „Będą palić się słowa”, „Opowiem ci miłość”, „Samotność w zaułku psów”.

Oprac. Hanna Jamry

